

GLOSAR

ZAJEDNIČKE SIGURNOSNE I OBRAMBENE POLITIKE EUROPSKE UNIJE (ZSOP EU)

Sandro Knezović

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo vanjskih i
europskih poslova

IRMO

Institut za razvoj i međunarodne odnose
Institute for Development and International Relations

Hanns
Seidel
Stiftung

GLOSAR

ZAJEDNIČKE SIGURNOSNE I OBRAMBENE POLITIKE EUROPSKE UNIJE (ZSOP EU)

Sandro Knezović

Zagreb, prosinac 2025.

Autor: dr. sc. Sandro Knezović

Naslov: Glosar Zajedničke sigurnosne i obrambene politike Europske unije (ZSOP EU)

Nakladnik: Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO), Ulica Ljudevita Farkaša Vukotinovića 2, 10000 Zagreb, Hrvatska

Za nakladnika: dr. sc. Jakša Puljiz, ravnatelj

Sunakladnik: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Trg Nikole Šubića Zrinskog 7–8, 10000 Zagreb

Ova publikacija izrađena je uz potporu Zaklade Hanns Seidel.

Lektura i korektura: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova – Sektor za EU dokumentaciju

Grafičko oblikovanje i prijelom: Dragana Markanović

Tehnička podrška: Zoe Tia Zlatkov

Mjesto i godina izdanja: Zagreb, 2025.

Izdanje: Prvo izdanje

Naklada: 200 primjeraka

Tisak: Stega Tisak d.o.o., Ul. Vjekoslava Heinzela 60/1, 10000, Zagreb

ISBN: 978-953-6096-99-2

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet pod brojem 991005914950209366.

©[2025] [Institut za razvoj i međunarodne odnose]. Sva prava pridržana.

NAPOMENA: Ovo je zajednička publikacija Instituta za razvoj i međunarodne odnose, Zaklade Hanns Seidel i Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Ova publikacija financirana je sredstvima Savezne Republike Njemačke. Zaklada Hanns Seidel ne preuzima odgovornost za činjenice ili stavove iznesene u ovoj publikaciji niti za bilo kakvu naknadnu uporabu informacija sadržanih u njoj.

Sadržaj

Predgovor	5
Uvod.....	9
Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP) EU-a	11
Institucije EU-a i proces donošenja odluka u Zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (ZSOP).....	17
Misije i operacije Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) EU-a	23
Strateška autonomija EU-a.....	31
Globalna strategija EU-a (EUGS)	37
Strateški kompas EU-a za sigurnost i obranu	43
Europski fond za obranu (EDF)	49
Europski instrument mirovne pomoći (EPF)	55
Stalna strukturirana suradnja (PESCO)	63
Temeljni izazovi Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) EU-a	69
O autoru	77

Predgovor

„Europa će biti iskovana u krizama i postat će zbroj rješenja prihvaćenih u tim krizama“.

Jean Monnet

Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP) kao dio vanjske politike Europske unije nije samo pitanje europskih integracija, već je jedan od ključnih strateških mehanizama ostvarivanja nacionalnih interesa Republike Hrvatske i sigurnosti njezinih građana. ZSOP je dobio na posebnoj važnosti kada je Ruska Federacija izvršila brutalnu agresiju na Ukrajinu početkom 2022., i u tom novom geopolitičkom kontekstu EU ima sve važniju ulogu u upravljanju krizama i jačanju međunarodne sigurnosti kao i promicanju mira, stabilnosti i zajedničkih europskih vrijednosti. Ovaj glosar osmišljen je kao praktični vodič za građane, studente, donositelje politika i stručnjake koji žele bolje razumjeti pojmove, koncepte i institucije koje oblikuju ZSOP. Vrijednost predstavlja i njegova dvojezičnost, čime glosar dobiva na dodatnom značaju kao izvor relevantnih informacija i za međunarodne čitatelje.

ZSOP omogućuje Europskoj uniji da preuzme ulogu u upravljanju krizama, sprečavanju sukoba i jačanju međunarodne sigurnosti, kao i izgradnji kapaciteta, kako unutar

svojih granica, tako i diljem svijeta. Republika Hrvatska iz vlastitog iskustva prolaska kroz ratnu agresiju i tranziciju duboko je svjesna važnosti solidarnosti, međunarodne suradnje i zajedničkog djelovanja. Naše sudjelovanje u misijama i operacijama u okviru ZSOP-a odraz je naše posvećenosti tim načelima i zajedničkoj sigurnosti svih članica Europske unije. Republika Hrvatska s ponosom daje svoj doprinos sigurnijoj i otpornijoj Europi.

Kako raste značaj sigurnosnih i obrambenih politika, a Republika Hrvatska jača svoju ulogu u europskoj obrani i doprinosi zajedničkim naporima Europske unije, tako postaje sve važnije da naša javnost razumije okvir u kojem se te aktivnosti odvijaju. Pojmovi u ovom glosaru pažljivo su odabrani kako bi se približio često složen jezik europske sigurnosti i obrane. Glosar će time potaknuti veću transparentnost, informiranu javnu raspravu i snažniju povezanost između odluka na razini Europske unije i građana koje one izravno dotiču. Bilo da je netko početnik u ovom temi ili želi samo produbiti postojeće znanje, ovaj glosar pomoći će svakome da se lakše snađe u kompleksnom krajoliku europske obrambene suradnje.

Važnost ovoga glosara je upravo u njegovoj praktičnoj primjenjivosti, jer ne govori samo o pojmovima – govori o vrijednostima, odgovornosti i zajedničkoj viziji Europe koja se temelji na miru, vladavini prava i sigurnosti za sve njezine građane.

Razumijevanje ZSOP-a stoga nije samo stvar stručnjaka – ono je dio našeg zajedničkog europskog identiteta i suradnje u području obrane i sigurnosti koja postaje sve istaknutija. Stoga vas pozivam da istražite ovaj glosar i da ga koristite kao alat za razumijevanje, učenje i aktivno sudjelovanje u oblikovanju sigurnosne budućnosti Europe u kojoj Republika Hrvatska ima važno i prepoznatljivo mjesto.

Andreja Metelko-Zgombić

Državna tajnica za Europu

*Ministarstvo vanjskih i europskih
poslova Republike Hrvatske*

Uvod

U današnjem sve nestabilnijem i međusobno povezanom svijetu, sigurnosni izazovi poput oružanih sukoba, geopolitičkih napetosti, kibernetičkih prijetnji i hibridnih napada izravno utječu na europska društva. Kao odgovor na to, Europska unija ojačala je svoju ulogu sigurnosnog aktera razvojem Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP), koja podržava sprječavanje sukoba, upravljanje krizama, izgradnju mira i obrambenu suradnju među državama članicama.

Kako su rasli opseg i ambicije ZSOP-a, rasla je i složenost koncepta, institucija, instrumenata i strateških okvira povezanih s njim. Kako bi se lakše snalazili u ovom promjenjivom okruženju, Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) izradio je ovaj glosar kao jasan i dostupan izvor. Namijenjen je podršci kreatorima politika, javnim dužnosnicima, novinarima, studentima i zainteresiranim građanima u boljem razumijevanju ključnih elemenata sigurnosne i obrambene arhitekture EU-a.

Tematski organiziran, glosar predstavlja temelje ZSOP-a, relevantne institucije EU-a i procese donošenja odluka, kao i misije i operacije provedene u okviru njezina mandata. Također se bavi strateškim dokumentima i konceptima, kao

što su Globalna strategija EU-a, Strateški kompas za sigurnost i obranu, Strateška autonomija EU-a, kao i značajnim inicijativama za financiranje i razvoj sposobnosti, uključujući Europski obrambeni fond (EDF), Europski mirovni instrument (EPF) i Stalnu strukturiranu suradnju (PESCO). Ovom publikacijom IRMO nastoji promovirati jasnoću, informirani dijalog i jače zajedničko razumijevanje uloge Europske unije u sigurnosti i obrani koja se stalno razvija.

Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP) EU-a

Zajednička sigurnosna i obrambena politika EU-a čini ključnu komponentu vanjskog djelovanja EU-a s ciljem jačanja sposobnosti Unije da se suočava sa sigurnosnim i obrambenim izazovima. ZSOP se razvio tijekom nekoliko desetljeća, a oblikovala ga je promjena globalne sigurnosne dinamike te sve veća uloga EU-a u globalnom upravljanju.

Rani temelji: od Europske zajednice za obranu do Ugovora u Maastrichtu

Počeci europske obrambene suradnje datiraju iz razdoblja nakon Drugog svjetskog rata, osobito uspostavom Europske zajednice za obranu (EDC) 1952., s namjerom formiranja zajedničkih europskih vojnih snaga. Ipak, spomenuta inicijativa nije prošla proces ratifikacije u nacionalnim parlamentima te je odbačena 1954. Unatoč početnim poteškoćama, europske su zemlje nastavile obrambenu suradnju u okviru NATO-a, ali ideja o posebnom europskom obrambenom okviru nije nestala.

Značajan napredak za ZSOP dogodio se s Maastrichtskim ugovorom (1992.), kojim je utemeljena Europska unija i Zajednička vanjska

i sigurnosna politika (ZVSP) EU-a kao jedan od njezinih stupova. Unutar maastrichtskog okvira EU je započeo proces integriranja vanjske i sigurnosne politike na učinkovitiji način, iako je područje obrane još uvijek u velikoj mjeri bilo povezano s NATO savezom. Uvjeti raspoređivanja vojnih jedinica već su bili usuglašeni na Vijeću Zapadno-europske unije 1992., ali „Zadaci iz Petersberga” integrirani su u Ugovor iz Amsterdama 1999. Nadalje, funkcija Visokog Predstavnik za vanjsku i sigurnosnu politiku utemeljena je kako bi se Uniji omogućilo „da govori jednim licem i jednim glasom” o pitanjima zajedničke, sigurnosne i obrambene politike. Ugovor iz Amsterdama postavio je temelje da se EU uključi u očuvanje mira, humanitarne intervencije te prevenciju sukoba izvan svojih granica.

Posthladnoratovsko razdoblje: od civilnih misija do vojnih operacija

Razdoblje na prijelazu između 20. i 21. stoljeća bilo je ključno za razvoj ZSOP-a, dok se Europa suočavala s potrebom rješavanja nestabilnosti u jugoistočnoj Europi i drugim regijama. Prva velika vojna misija EU-a pokrenuta je 1999. na Ko-

sovu, s ciljem osiguranja mira nakon oružanog sukoba. To je bio ključni moment u demonstriranju kapaciteta EU-a u području očuvanja mira, iako je misiju pokrenuo NATO savez uz potporu EU-a. U devedesetim godinama prošlog stoljeća EU je provodio nekoliko civilnih misija, kao što su policijski poslovi i obnova u Bosni i Hercegovini, uz sve veću usmjerenost na upravljanje krizama, što je uključivalo civilne i vojne elemente.

Sporazum Berlin Plus s NATO savezom iz 2002. omogućio je da operacije EU-a koriste resurse i kapacitete NATO-a, osobito u situacijama u kojima savez nije izravno uključen. Ta je suradnja pomogla definiranju uloge EU-a u vojnim i civilnim operacijama te je bila temeljni korak naprijed u obrambenoj integraciji EU-a, iako je NATO ostao glavni jamac sigurnosti za Europu.

Vremenski slijed Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) EU-a

1952.

Osnivanje Europske zajednice za obranu (EDC) s namjerom formiranja zajedničkih europskih vojnih snaga

1954.

Neuspjeh ratifikacije EDC-a, što je dovelo do njegovog odbacivanja

1992.

Ugovorom iz Maastrichta osniva se Europska unija i uvodi se Zajednička vanjska i sigurnosna politika (ZVSP)

1999.

EU pokreće svoju prvu veliku vojnu operaciju u Jugoistočnoj Europi nakon rata na Kosovu

1990.-ih

EU provodi civilne misije u Bosni i Hercegovini, s naglaskom na policijske poslove i obnovu

2002.

Sporazum Berlin plus s NATO-om omogućuje operacijama EU-a korištenje NATO-ovih resursa i kapaciteta

2003.

Usvajanje Europske sigurnosne strategije (ESS), kojom su definirani strateški ciljevi EU-a

2004.

Osnivanje Europske obrambene agencije (EDA) radi poboljšanja obrambenih sposobnosti i suradnje

2004.

Pokretanje operacije Althea u Bosni i Hercegovini

2008.

Pokretanje operacije EUNAVFOR Atalanta kod Afričkog roga

2008.

Misija EUFOR-a u Čadu, Afrika

2010.

Formiranje Europske službe za vanjsko djelovanje (EEAS)

2016.

Globalna strategija EU (EUGS) naglašava potrebu za jedinstvenom i sposobnijom zajedničkom politikom u području sigurnosti

2017.

Pokretanje Stalne strukturirane suradnje (PESCO)

2017.

Utemeljen Europski fond za obranu (EDF)

Sadašnji i budući izazovi

EU se usredotočuje na rješavanje hibridnih prijetnji, kibernetičku sigurnost i borbu protiv terorizma, a misije i operacije ZSOP-a šire se globalno.

Početak 21. stoljeća – institucionalizacija ZSOP-a i širenje operacija

Početak stoljeća EU je počeo institucionalizirati svoj pristup sigurnosti i obrani. Europska sigurnosna strategija (ESS), usvojena 2003. godine, činila je značajan korak u tom smjeru, definirajući temeljne strateške ciljeve EU-a kao što su promocija svjetskog mira, prevencija sukoba i suočavanje s globalnim sigurnosnim izazovima, osobito terorizmom i krijumčarenjem oružjem. ESS je osigurao politički okvir za djelovanje Unije u području ZVSP-a, uključujući civilne i vojne misije s ciljem upravljanja krizama i promicanja stabilnosti u europskom susjedstvu i šire.

U spomenutom razdoblju ZSOP se razvio do razine formiranja nekoliko institucija i mehanizama za suradnju u području obrane. Europska obrambena agencija (EDA), utemeljena 2004., pomogla je unapređenju obrambenih sposobnosti i suradnje među državama članicama u područjima kao što su nabava, istraživanje i tehnologija. Formiranje Europske službe za vanjsko djelovanje (EEAS) 2010. dovelo je do veće usklađenosti EU politika u području sigurnosti i obrane te povezanosti obrambenih i diplomatskih aktivnosti.

EU je također pokrenuo niz vojnih i civilnih operacija/misija u tom razdoblju, uključujući operaciju Althea u Bosni i Hercegovini (2004.), EUNAVFOR Atalanta na Afričkom rogu (2008.) te brojne druge misije u Africi, uključujući EUFOR Chad (2008.). Te su operacije pokazale rastuću ulogu EU-a u upravljanju krizama i prevenciji sukoba, osobito u najbližem susjedstvu te u regijama poput Bliskog istoka i sjeverne Afrike.

2010. i dalje: osnaženje autonomije i strateško usmjerenje

Drugo desetljeće 21. stoljeća bilo je obilježeno daljnjim razvojem ZSOP-a, osobito s obzirom na činjenicu da se EU susreo s novim sigurnosnim izazovima. Globalno sigurnosno okruženje značajno se pogoršalo, s rastućom nestabilnosti na Bliskom istoku, ruskom agresijom u Ukrajini te sve većim terorističkim prijetnjama. U nastojanju da odgovore na spomenute izazove, EU i njegove države članice nastojali su razviti kapacitete za autonomno djelovanje i značajnije obrambene sposobnosti.

Globalna strategija EU-a (EUGS) 2016. godine predstavila je viziju uloge EU-a u svijetu, naglašavajući potrebu za jedinstvenom i sposobnijom zajedničkom politikom u području sigurnosti. U spomenutom je razdoblju također pokrenuta i Stalna strukturirana suradnja (2017.), koja državama članicama EU-a omogućuje intenzivniju obrambenu suradnju, uz usmjerenost na zajedničke obrambene projekte, razvoj sposobnosti i operacijsku spremnost. To je nova faza u europskoj obrambenoj suradnji kojom se osigurava platforma za suradnju država članica u kritičnim obrambenim područjima te unapređenje vojnih sposobnosti EU-a.

Iste godine utemeljen je i Europski fond za obranu (EDF), s ciljem potpore zajedničkim projektima u području obrane, a osobito u pogledu istraživanja, inovacija i razvoja. EDF ima za cilj unaprijediti tehnološke sposobnosti i smanjiti ovisnost o stranim dobavljačima opreme, unapređujući kapacitet EU-a za neovisno djelovanje. EU se također usredotočio na unapređenje koordinacije u području obrane kroz razne mehanizme, kao što je Koordinirani godišnji pregled obrane (CARD), koji analizira planove obrane država članica kako bi se osigurala usklađenost s ciljevima EU-a.

Izvor: <https://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/sds-20th-anniversary-eu-enlargement-milestone-healed-scars-history-and-made-eu-stronger>

Uloga EU-a u današnjoj globalnoj sigurnosti

Evoluciju ZSOP-a oblikovala je potreba EU-a da odgovori na globalno sigurnosno okruženje koje se brzo mijenja. Dok NATO ostaje ključni stup europske obrane, rastuće obrambene sposobnosti EU-a u okviru ZSOP-a omogućile su autonomno djelovanje u mnogim aspektima, osobito u područjima kao što su upravljanje krizama i očuvanje mira te humanitarne intervencije. Misije i operacije EU-a proširile su se izvan europskog kontinenta doprinoseći globalnoj sigurnosti, od suzbijanja piratstva na obalama Somalije do osiguravanja potpore očuvanju mira u Centralnoj Africi.

Posljednjih godina EU je sve više usredotočen na hibridne prijetnje, kibernetičku sigurnost i borbu protiv terorizma, odražavajući sveobuhvatni pristup sigurnosti koji nadilazi područje tradicionalnih vojnih operacija. ZSOP EU je sada operativan u brojnim domenama, od vojnih operacija do civilnih misija, promičući sigurnost i stabilnost u regijama kao što je jugoistočna Europa, Sahel te Bliski istok i sjeverna Afrika.

U nadolazećem razdoblju očekuje se da će se ZSOP razvijati uzima-

jući u obzir nove globalne izazove. Rastuće vojne sposobnosti EU-a, zajedno s važnosti koju pridaje multilateralizmu, diplomaciji i ljudskim pravima, čine ga važnim subjektom u oblikovanju međunarodne sigurnosti u kompleksnom globalnom okruženju. Razvoj ZSOP-a odražava posvećenost i ambiciju Unije da zauzme značajniju ulogu u očuvanju globalnog mira i sigurnosti, koji se temeljenazajedničkimvrijednostima i potrebi za unapređenju kapaciteta za autonomno djelovanje.

Institucije EU-a i proces donošenja odluka u Zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (ZSOP)

Europska unija (EU) ima značajnu ulogu u području međunarodne sigurnosti i obrane, osobito kroz svoju Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku (ZSOP). ZSOP omogućuje Uniji suočavanje sa sigurnosnim izazovima i upravljanje

krizama u susjedstvu i šire, kroz brojne vojne i civilne operacije i misije. Poznavanje EU institucija i procesa donošenja odluka iznimno je važno za razumijevanje uloge ZSOP-a.

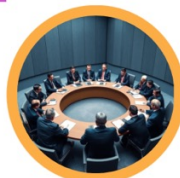

Europsko vijeće

Europsko vijeće sastavljeno je od šefova država i vlada država članica EU-a te ima ključnu ulogu u definiranju općeg političkog smjera i prioriteta EU-a.

Vijeće Europske unije (Vijeće EU-a)

Poznato kao Vijeće ministara, redovito okuplja ministre vanjskih poslova i ministre obrane država članica EU-a.

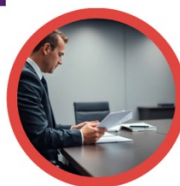

Europski parlament

Iako nema izravnu ulogu u operativnom procesu donošenja odluka, EP ima značajnu ulogu u nadzoru ZSOP-a.

Europska komisija

Kao izvršno tijelo EU-a, EK je odgovorna za predlaganje zakonodavnih akata, provedbu politika i upravljanje proračunom EU-a.

Visoki predstavnik EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Europska služba za vanjsko djelovanje (EEAS)

EEAS, pod vodstvom Visokog predstavnika EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, funkcionira kao diplomatska služba Unije.

Ključne institucije i tijela ZSOP-a i EU-a

Nekoliko institucija EU-a ima središnju ulogu u stvaranju, koordinaciji i provedbi ZSOP-a. Te institucije ulažu zajedničke napore u razvoj usklađenog i učinkovitog ZSOP-a. Budući da je ZSOP područje politike sa snažnim međuvladinim karakterom, države članice sve odluke usvajaju jednoglasno. Najvažnije institucije su Europsko vijeće i Vijeće Europske unije (Vijeće EU-a), uz ograničenu ulogu Europske komisije (EK) i Europskog parlamenta (EP). Visoki predstavnik EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku, uz potporu Europske službe za vanjsko djelovanje (EEAS), doprinosi razvoju Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) EU-a, uključujući i Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku (ZSOP).

1. Europsko vijeće

Europsko vijeće sastavljeno je od šefova država i vlada država članica EU-a. Ima ključnu ulogu u definiranju općeg političkog smjera i prioriteta EU-a, uključujući i pitanja sigurnosti i obrane, misija i operacija ZSOP-a te obrambenih sposobnosti EU-a. Ovo tijelo ne upravlja izravno misijama i operacijama, ali definira opći politički okvir u kojem djeluju.

2. Vijeće Europske unije (Vijeće EU-a)

Vijeće EU-a, često nazvano Vijeće ministara, u svojoj vanjsko-političkoj konfiguraciji mjesto je redovitog okupljanja ministara vanjskih poslova i ministara obrane država članica EU-a. Ova je institucija nadležna za razvoj i donošenje odluka u području ZSOP-a, kao što je upravljanje krizama (civilne i vojne misije/operacije) ili suradnja u području obrane te razvoj obrambenih sposobnosti. Vijeće također surađuje s drugim institucijama kao što je Europski parlament, kako bi osigurao usklađenost i učinkovitost ZSOP-a.

3. Europski parlament

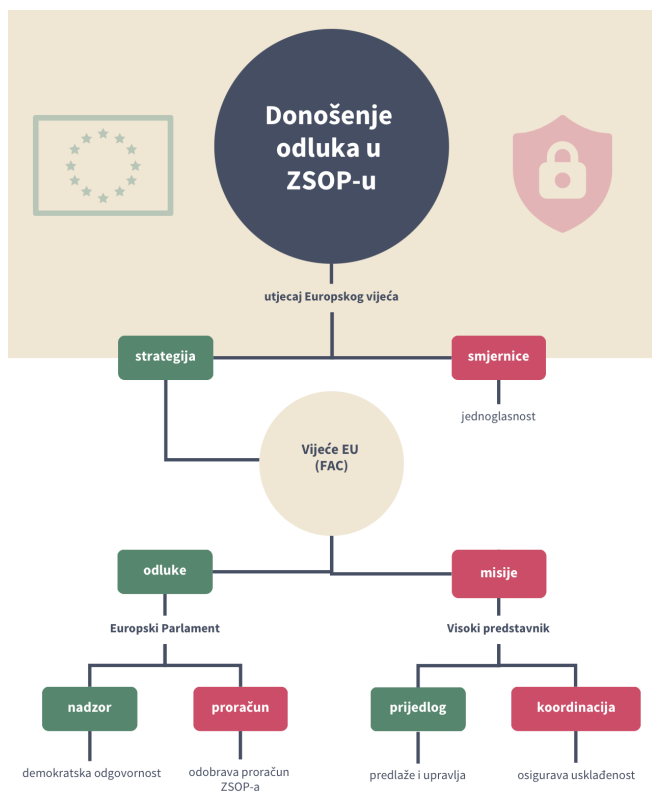
Iako Europski parlament nema izravnu ulogu u operativnom procesu donošenja odluka, ima značajnu ulogu u procesu nadzora ZSOP-a. On odobrava europski proračun, što uključuje i sredstva za financiranje civilnih misija ZSOP-a. Parlament također nadzire rad Vijeća i Komisije u području sigurnosti i obrane. Njegova uloga pomaže osigurati da ZSOP odgovara na zabrinutosti građana EU-a.

4. Europska komisija

Europska komisija je izvršno tijelo EU-a odgovorno za predlaganje zakonodavnih akata, provedbu politika i upravljanje proračunom EU-a. U okviru ZSOP-a njezina uloga je neizravnog karaktera i sastoji se od olakšavanja provedbe aktivnosti ZSOP-a, poput upravljanja civilnim misijama ZSOP-a i njihovog financiranja. Komisija radi u koordinaciji s drugim institucijama i tijelima EU-a, osobito s EEAS-om, kako bi se osigurao sveobuhvatni pristup upravljanju krizama.

5. Visoki predstavnik EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i Europska služba za vanjsko djelovanje (EEAS)

EEAS, pod vodstvom Visokog predstavnika EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, diplomatska je služba Unije. EEAS ima središnju ulogu u upravljanju ZSOP-om, pomaže Visokom predstavniku u kreiranju vanjske politike, provedbi vanjskih odnosa EU-a i nadzoru misija i operacija ZSOP-a. EEAS osigurava da su diplomatski, vojni i civilni naponi usklađeni te podu-

pire EU u upravljanju kompleksnim krizama, od prevencije sukoba do obnove nakon sukoba.

odluke najčešće donose jednoglasno, pri čemu odražavaju prirodu vanjske politike EU-a utemeljene na konsenzusu.

Donošenje odluka u ZSOP-u

Donošenje odluka u ZSOP-u karakterizira složeni institucionalni proces koji odražava prirodu EU-a kao supranacionalne organizacije u kojoj države članice zadržavaju značajne ovlasti u području vanjske i sigurnosne politike. Odluke unutar ZSOP-a donose se međuvladinom suradnjom u procesu koji uključuje i doprinose od institucija EU-a i država članica.

1. Uloga Europskog vijeća

Europsko vijeće definira šire strateške ciljeve i prioritete ZSOP-a na posebnim samitima ili sastancima. Donosi odluke na temelju prijedloga Visokog predstavnika i Europske komisije. Iako odluke Europskog vijeća nisu pravno obvezujuće, definiraju političke smjernice koje oblikuju djelovanje EU-a u području sigurnosti i obrane.

Europsko vijeće primjerice može odlučiti da pokrene vojnu operaciju kao odgovor na krizu ili unaprijediti obrambene sposobnosti EU-a. Te se

2. Uloga Vijeća Europske unije

Vijeće EU, osobito Vijeće za vanjske poslove (FAC), je forum u kojem se u praksi donosi najveći broj odluka u ovom području. U slučaju vojnih ili civilnih misija/operacija Vijeće jednoglasno donosi odluke o pokretanju, izmjeni i obustavljanju aktivnosti. Oblikovanje ZSOP-a u Vijeću podrazumijeva diskusiju, pregovore i kompromise među državama članicama.

3. Uloga Europskog parlamenta

Iako Europski parlament izravno ne odlučuje o misijama/operacijama ZSOP-a, ima ključnu ulogu u osiguravanju demokratske odgovornosti ove politike. Njegov Odbor za vanjske poslove redovito raspravlja o prijedlozima Vijeća i Visokog predstavnika u ovome području.

Nadalje, Europski parlament odobrava proračun EU-a, što mu daje značajnu ulogu u određivanju financijskih resursa za civilne misije ZSOP-a.

4. Uloga Visokog predstavnika

stabilnosti i suradnje kao globalnih ciljeva Unije.

Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku ima ključnu ulogu u razvoju ZSOP-a i njegovom upravljanju. Visoki predstavnik predsjedava sastancima Vijeća za vanjske poslove, sudjeluje na sastancima Europskog vijeća, predlaže aktivnosti u okviru ZSOP-a i koordinira vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a. Visoki predstavnik predstavlja EU na globalnoj razini te osigurava da su aktivnosti ZSOP-a u skladu sa širim vanjskopolitičkim ciljevima EU-a. U svojoj nadležnosti Podpredsjednika Europske komisije, Visoki predstavnik osigurava koordinaciju i usklađenost ZSOP-a s drugim značajnim vanjskim politikama EU-a (vanjska trgovina, razvojna pomoć, humanitarna pomoć, politika susjedstva).

Zaključak

Proces donošenja odluka u okviru Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a podrazumijeva kombinaciju nadnacionalne i međuvladine suradnje, s ključnim akterima kao što su Europsko vijeće, Vijeće EU-a, Europski parlament, Europska komisija i Visoki predstavnik/EEAS koji međusobno surađuju. Ovaj složeni proces osigurava da odluke u okviru ZSOP-a odražavaju interese država članica EU-a, uz unapređenje mira,

**Misije i
operacije
Zajedničke
sigurnosne i
obrambene
politike (ZSOP)
EU-a**

Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP) bitna je komponenta nastojanja Europske unije da osigura međunarodni mir, sigurnost i stabilnost. Dio je šire Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) te ima za cilj omogućiti Uniji da prevenira krize i odgovara na njih. Misije i operacije ZSOP-a s vremenom su se razvile tako da mogu odgovoriti na mnoštvo složenih sigurnosnih izazova, uključujući prevenciju sukoba, izgradnju mira, stabilizaciju i oporavak nakon krize.

Ključne značajke misija i operacija ZSOP-a

Misije i operacije ZSOP-a osmišljene su na način da mogu odgovoriti na široki spektar sigurnosnih izazova u kriznim situacijama, od obnove mira i sigurnosti, provođenja embarga na uvoz oružja, osiguravanja pomorske sigurnosti do potpore trećim zemljama u razvoju kapaciteta civilnog sigurnosnog sektora. Spomenute misije/operacije temelje se na principima suradnje, multilateralizma i sveobuhvatnog pristupa. Obično uključuju raspoređivanje vojnih i civilnih resursa. Te misije/operacije mogu se razvrstati u dvije skupine:

1. Vojne misije i operacije

provode vojne snage država članica EU-a i država partnera te za cilj imaju uspostavljanje mira i sigurnosti u zonama konflikata. Mogu uključivati obrambene vojne operacije ili mirovne aktivnosti poput očuvanja mira, savjetovanja i obuke vojnih snaga trećih zemalja.

2. Civilne misije

usmjerene su na civilne aspekte upravljanja krizama, uključujući reforme iz područja vladavine prava, civilnog sigurnosnog sektora i dobrog upravljanja. Civilne misije imaju za cilj poduprijeti (ponovnu) izgradnju institucija kroz strateško savjetovanje i obuku lokanih vlasti.

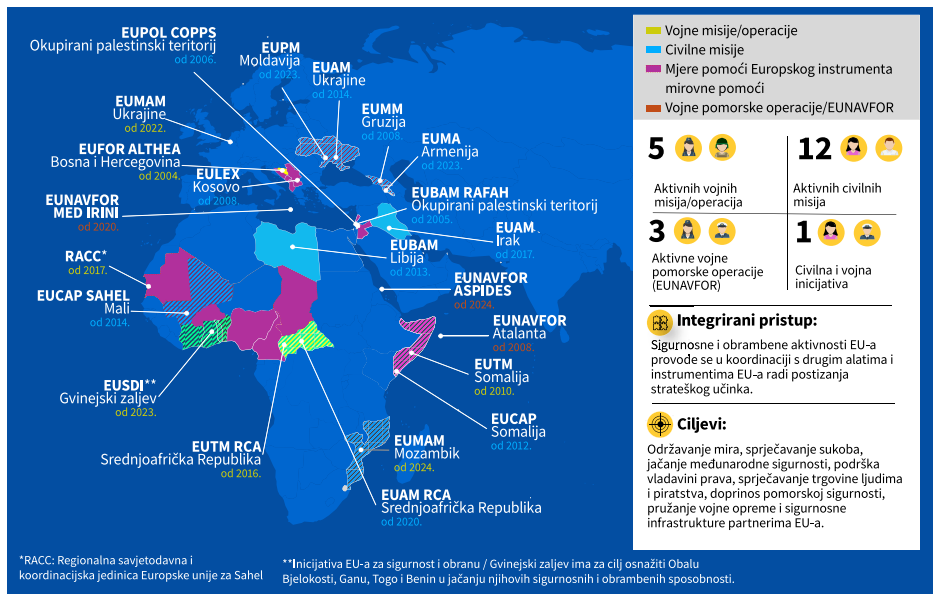
Važnije misije i operacije ZSOP-a

Prve misije i operacije ZSOP-a pokrenute su 2003. EU je od tada proveo 40 misija i operacija, uključujući vojne i civilne misije i operacije u Europi, Africi i Aziji. Trenutačno je aktivna 21 inicijativa ZSOP-a, od čega ih je 12 civilnih, osam vojnih i jedna civilno-vojna. One imaju za cilj uspostaviti stabilnost promicanjem

EU ANGAŽMAN U SIGURNOSTI I OBRANI DILJEM SVIJETA

Studeni 2024.
© Europska Unija

Izvor: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/2025/documents/EU-mission-and-operation_2025-05.pdf, prevedeno u Institutu za razvoj i međunarodne odnose

međunarodne sigurnosti, što bi u konačnici trebalo doprinijeti i sigurnosti europskog kontinenta.

Neke od na najznačajnijih misija su:

1. EUFOR Althea (Bosna i Hercegovina, od 2004. do danas)

Jedna od prvih velikih vojnih operacija u okviru ZSOP-a, EUFOR Althea ima za cilj stabilizaciju Bosne i Hercegovine nakon konflikta u devedesetim godinama prošlog sto-

ljeća. Misija pomaže u osiguranju sigurnosti i provedbi Daytonskog mirovnog sporazuma kojim je zaustavljen rat. EUFOR Althea surađuje s drugim međunarodnim organizacijama u očuvanju mira i potpori lokalnim vlastima u izgradnji snažnih upravljačkih struktura.

2. Operacija Artemis (Demokratska Republika Kongo, 2003.)

EU je 2003. pokrenuo Operaciju Artemis da osigura brzu vojnu

intervenciju u istočnom dijelu Demokratske Republike Kongo. Operacija je bila namijenjena stabiliziranju regije nakon intenzivnog nasilja u gradu Bunia. To je bila prva autonomna vojna operacija EU-a koja je pokazala sposobnost Unije da brzo intervenira u kriznim situacijama.

3. EUTM Mali (Mali, 2013. – 2024.)

Misija za obuku u Maliju (EUTM Mali) bila je usredotočena na obuku i savjetovanje oružanih snaga Malija kako bi im se pomoglo u borbi protiv pobuna u regiji, osobito od strane ekstremističkih grupa. Misija je imala za cilj ponovno uspostaviti sigurnost, promicati stabilnost i poduprijeti Vladu Malija u njezinim naporima za obnovu zemlje nakon višegodišnjeg sukoba. Nakon dolaska na vlast u siječnju 2024., vojne vlasti Malija izjasnile su se kako im više nije potrebna obuka i strateško savjetovanje misije EUTM Mali.

4. EULEX Kosovo (Kosovo, 2008. do danas)

Misija EU-a za vladavinu prava na Kosovu (EULEX Kosovo) jedna je od najvećih civilnih misija EU-a. Usredotočena je na potporu Kosovu u izgradnji pravnog i pravosudnog

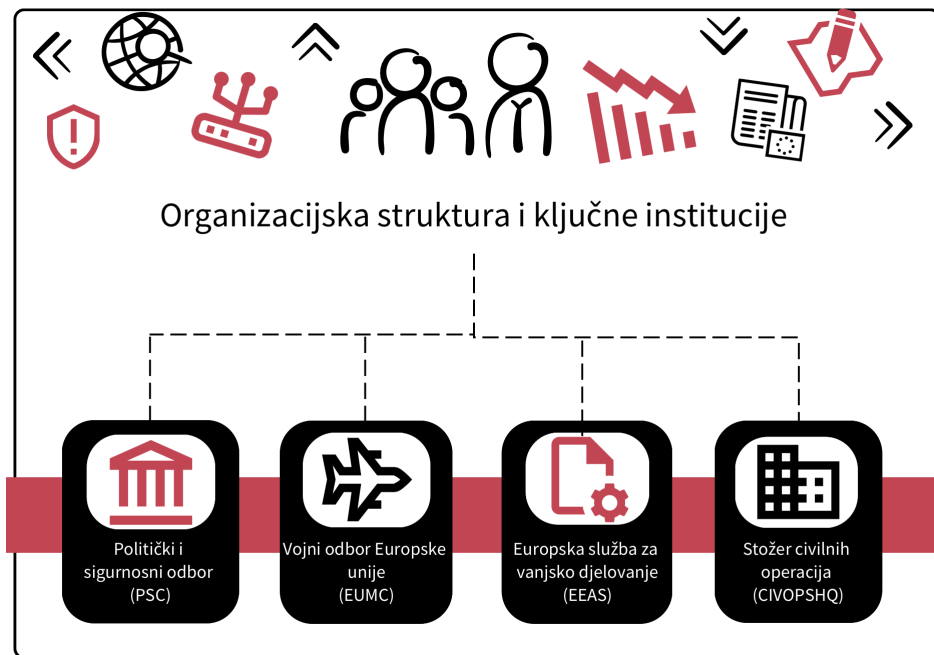
sustava, osobito u području policijskih poslova, pravosuđa i carine. Misija također pomaže u osiguranju zaštite manjina i poticanju međunarodne suradnje na Kosovu.

5. Operacija Sophia (Sredozemlje, 2015. – 2020.)

Operacija Sophia pokrenuta je kako bi se borila protiv trgovine ljudima i krijumčarenja migranata na Sredozemlju. Cilj je bio poremetiti kriminalne mreže uključene u krijumčarenje migranata iz Sjeverne Afrike u Europu. Iako je operacija nailazila na izazove i naposljetku je obustavljena 2020., bila je značajan pokazatelj posvećenosti EU-a rješavanju problema migracija kroz vanjsko djelovanje.

6. Savjetodavna misija EU-a u Ukrajini (Ukrajina, 2014. do danas)

Nakon ruske aneksije Krima 2014. pokrenuta je Savjetodavna misija EU-a u Ukrajini kako bi pomogla ukrajinskoj vladi u reformi i moderniziranju civilnog sektora (policija i pravosuđe).

Organizacijska struktura i ključne institucije

Misije i operacije ZSOP-a koordiniraju se i provode putem nekoliko službi EU-a i pripremni tijela Vijeća, osiguravajući dosljedan i učinkovit odgovor na krize.

- **Politički i sigurnosni odbor (PSC)** osigurava opće političke smjernice i kontrolu misija ZSOP-a. Sastoji se od veleposlanika država članica EU-a, a sastaje se redovito kako bi raspravljao o postojećim i potencijalnim novim misijama/operacijama.

- **Vojni odbor Europske unije (EUMC)** daje vojne savjete Visokom predstavniku EU-a i Političkom i sigurnosnom odboru. EUMC također provodi nadzor nad Vojnim stožerom EU-a (EUMS). Sastavljen je od predstavnika oružanih snaga država članica.
- **Europska služba za vanjsko djelovanje (EEAS)** ima središnju ulogu u koordiniranju i upravljanju vanjskim djelovanjem EU-a, uključujući i misijama/operacijama ZSOP-a. Podupire Visokog predstavnika u nadgledanju misija te usko surađuje s ostalim tijelima

EU-a i vanjskim partnerima. Vojni stožer EU-a (EUMS) osigurava stratešku vojnu ekspertizu i potporu planiranju vojnih misija/operacija EU-a. Blisko surađuje s NATO savezom i ostalim međunarodnim organizacijama kako bi se osiguralo uspješno izvršenje misija.

- **Stožer civilnih operacija (CIVOPSHQ)** odgovoran je za planiranje i provođenje civilnih misija.

Izvor: <https://armyrecognition.com/archives/archives-land-defense/land-defense-2015/croatian-armed-forces-will-participate-in-european-union-battle-group-eubg-2016>

Izazovi i perspektive za budućnost

Misije i operacije ZSOP-a ključne su za oblikovanje uloge EU-a kao

globalnog aktera u upravljanju krizama. Ipak, postoji nekoliko izazova s kojima se EU suočava u provedbi spomenutih misija:

- **Politički konsenzus:** misije/operacije ZSOP-a zahtijevaju jednoglasnu suglasnost svih država članica EU-a, što može biti zahtjevno zbog različitih nacionalnih interesa, osobito u područjima poput vojne intervencije i potrošnje u sektoru obrane.
- **Ograničenost resursa:** Mnoge misije/operacije ZSOP-a zahtijevaju brojne resurse, što podrazumijeva ulaganje značajnih ljudskih i finansijskih kapaciteta. Ta ograničenja mogu smanjiti sposobnost EU-a da pokrene opsežne operacije.
- **Koordinacija:** EU često surađuje s drugim međunarodnim organizacijama, kao što su Ujedinjeni narodi i NATO. Učinkovita koordinacija ključna je kako bi se izbjeglo udvostručavanje napora i osigurao usklađeni pristup upravljanju krizama.

Unatoč spomenutim izazovima, ZSOP EU je napravio veliki iskorak u osiguranju regionalne stabilnosti i potpori mirovnim naporima na globalnoj razini. Budućnost misija/

operacija ZSOP-a vjerojatno će i dalje biti usmjerena na prevenciju sukoba, obnovu nakon sukoba i suradnju s međunarodnim partnerima, dok se EU prilagođava novim globalnim sigurnosnim izazovima, uključujući terorizam, kibernetičke prijetnje i hibridno ratovanje.

Zaključak

Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP) čini vitalni aspekt vanjskog djelovanja EU-a. Kroz vojne i civilne misije i operacije EU je značajno doprinio očuvanju mira i upravljanju krizama u svijetu. Suočavanjem s neposrednim sigurnosnim izazovima i poduzimanjem mjera za ostvarenje dugoročne stabilnosti, misije/operacije ZSOP-a imaju ključnu ulogu u promicanju svjetskog mira i osnaživanju statusa EU-a kao važnog sudionika u području međunarodne sigurnosti i obrane.

Strateška autonomija EU-a

Uvod

Strateška autonomija posljednjih je godina postao popularni izraz u vanjskoj politici Europske unije (EU). Njome se odražava težnja EU-a da ojača sposobnost donošenja neovisnih odluka i projicira moć na globalnoj sceni, a da se pritom ne oslanja previše na vanjske čimbenike. Koncept je dobio određeni značaj unutar EU-a jer nastoji odgovoriti na promjene u globalnoj dinamici moći.

gurnosnih izazova naglasila diversifikacijom obrambenih sposobnosti i smanjivanjem ovisnosti o vanjskim čimbenicima. Ta je ambicija dodatno istaknuta nakon američkih predsjedničkih izbora 2016., koji su u središte pozornosti doveli nepredvidivost američke vanjske politike pod novom administracijom koja je dovela u pitanje relevantnost NATO saveza i sustav raspodjele troškova i odgovornosti te se povukla iz međunarodnih sporazuma (npr. Pariški sporazum i Iranski nuklearni program).

Izvori strateške autonomije

Strateška autonomija nije novi koncept. Razvila se s vremenom kao odgovor na promijenjenu geopolitičku realnost. Pojam je dobio na važnosti u diskursu o sigurnosnoj i obrambenoj politici EU-a, osobito nakon hladnog rata, kada se ovisnost Europe o NATO savezu i američkim sigurnosnim jamstvima sve više dovodila u pitanje. Pojam strateške autonomije pojavio se kao dio šire ambicije EU-a da ojača svoju globalnu ulogu i samostalno brani svoje interese.

U Globalnoj strategiji EU-a iz 2016. EU je potrebu za izgradnjom vlastitih kapaciteta za rješavanje si-

Koncept strateške autonomije stoga je bio usko povezan s jačanjem kapaciteta za neovisno djelovanje EU-a u svijetu rastuće geopolitičke konkurencije, osobito s Kinom i Rusijom. EU je nastojao izbjeći ograničavanje na ulogu pasivnog aktera na globalnoj razini, naglašavajući potrebu za aktivnijom ulogom u očuvanju mira, sigurnosti i napretka.

Ključne komponente strateške autonomije EU-a

Strateška autonomija EU-a je više-dimenzionalna, dok se istovremeno usredotočuje na političke, vojne i ekonomske aspekte:

Izvor: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/european-strategic-autonomy-and-defence-after-ukraine/>

1. Politička autonomija: Europska unija već dugo nastoji biti globalni politički akter, zalažući se za vrijednosti poput demokracije, ljudskih prava i vladavine prava. Politička autonomija podrazumijeva sposobnost EU-a da samostalno kreira svoj program vanjske politike, vodi diplomatske odnose bez vanjskog uplitanja i samostalno upravlja krizama.

2. Vojna autonomija: Iako Europska unija razvija kapacitete za civilno i vojno upravljanje krizama, u velikoj se mjeri oslanja na NATO za kolektivnu obranu.

3. Ekonomska autonomija: Ekonomska snaga Unije središnji je element njezine strateške autonomije. EU je najveći ekonomski blok na svijetu i ključni je akter u međunarodnoj trgovini. Ekonomska autonomija odnosi se na sposobnost EU-a da utječe na globalna trgovinska pravila,

osigura sigurnost lanaca opskrbe i smanji ovisnost o vanjskim gospodarskim silama, posebno u ključnim sektorima poput energije, tehnologije i sirovina.

Ciljevi strateške autonomije EU-a

Strateška autonomija EU-a temelji se na nekoliko ključnih ciljeva:

- 1. Smanjenje ovisnosti o vanjskim silama:** Primarni motiv za postizanje strateške autonomije jest želja za smanjenjem ovisnosti Europe o vanjskim akterima. Jačanjem svojih kapaciteta EU nastoji učinkovitije odgovoriti na globalne izazove, samostalno slijediti svoje interese i ojačati svoj globalni utjecaj.
- 2. Osiguravanje sigurnosti i stabilnosti:** Strateška autonomija ključna je za ostvarivanje si-

gurnosnih ciljeva specifičnih za države članice EU-a u globalnomokruženjukoje se brzomijenja. To uključuje suočavanje s hibridnim prijetnjama (npr. kibernetički napadi, dezinformacije), regionalnim sukobima, terorizmom i geopolitičkim rivalima poput Rusije i Kine.

3. Očuvanje europskih vrijednosti: Naglasak EU-a na strateškoj autonomiji također proizlazi iz potrebe za očuvanjem vlastitih vrijednosti u multipolarnom svijetu, poput demokracije, ljudskih prava i vladavine prava. U vremenu rastućeg autoritarizma i populizma na globalnoj razini strateška autonomija EU-a omogućuje Europskoj uniji da te vrijednosti promovira na globalnoj sceni.

4. Povećanje globalnog utjecaja: EU nastoji ojačati svoju ulogu u globalnom upravljanju. Jačanjem vlastite strateške autonomije EU želi ojačati svoj utjecaj u međunarodnim organizacijama (poput Ujedinjenih naroda)

i u globalnim gospodarskim i političkim postupcima donošenja odluka.

Izazovi strateške autonomije EU-a

Iako je cilj strateške autonomije ambiciozan, EU se suočava s brojnim izazovima, kako unutarnjim tako i vanjskim:

1. Podjele unutar EU-a:

Razina strateške autonomije ovisi o jedinstvu EU-a. Države članice EU-a imaju različite nacionalne interese, vojne kapacitete i vanjskopolitičke prioritete. To ponekad otežava usklađivanje strateške autonomije sa sigurnosnim i političkim interesima država članica.

2. Ovisnost o NATO savezu:

NATO i dalje ostaje temelj europske obrambene i sigurnosne arhitekture. Unatoč nastojanjima da razvije vlas-

tite obrambene sposobnosti, vojnu autonomiju EU-a i dalje ograničava oslanjanje na NATO za kolektivnu obranu. Stoga se koncept strateške autonomije ne može u potpunosti odvojiti od uloge NATO saveza, osobito u pitanjima obrane.

3. **Financijska i tehnološka ograničenja:**

Izgradnja vojne i tehnološke autonomije zahtijeva znatna ulaganja. Unija se suočava s financijskim ograničenjima koja utječu na njezinu sposobnost financiranja velikih obrambenih projekata. Osim toga, u određenim sektorima obrambene industrije, kao i u područjima poput poluvodiča i umjetne inteligencije, EU je i dalje ovisan o vanjskim akterima, osobito SAD-u i Kini. Postizanje stvarne tehnološke i gospodarske neovisnosti zahtijevat će značajne inovacije, ulaganja i suradnju među državama članicama EU-a.

4. **Geopolitička suparništva:**

Uspon Kine i aktualni sukob s Rusijom predstavljaju složeno geopolitičko okruženje za EU. Pokušaji EU-a da afirmira svoju stratešku autonomiju mogu biti otežani globalnim nadmetanjem tih sila. Odnosi s Kinom, primjerice, dodatno su složeni

zbog ekonomske ovisnosti, dok su ruska djelovanja u Ukrajini naglasila ranjivost Europe s obzirom na vanjske prijetnje.

5. **Globalna neizvjesnost:**

Globalna neizvjesnost, uključujući nepredvidivu vanjsku politiku SAD-a, gospodarsku nestabilnost i promjene u odnosima snaga u Aziji, dodatno otežava nastojanja EU-a da ostvari stratešku autonomiju. Međunarodno okruženje je nestabilno, a sposobnost Unije da se uspješno nosi s tim promjenama odredit će njezin uspjeh u ostvarivanju autonomije.

Zaključak

Strateška autonomija EU-a ključan je i dinamičan koncept koji odražava ambiciju Unije da postane neovisniji i odlučniji globalni akter. Obuhvaća političke, vojne i gospodarske aspekte, s ciljem smanjenja ovisnosti o vanjskim silama i zaštite europskih vrijednosti i sigurnosti. Međutim, ostvarenje ove vizije suočava se s brojnim izazovima, uključujući unutarnje podjele, ovisnost o NATO savezu, financijska ograničenja i geopolitičku konkurenciju s ostalim globalnim silama.

Održivi razvoj strateške autonomije EU-a moguć je kroz jedinstvo EU-a i ulaganje u ključne obrambene kapacitete, uz aktivnu ulogu država članica te suradnju s partnerima s kojima dijele iste vrijednosti, osobito NATO savezom kao temeljem euroatlantske sigurnosti.

Globalna strategija EU-a (EUGS)

Globalna strategija EU-a (EUGS), predstavljena u lipnju 2016., opisuje pristup EU-a vanjskoj i sigurnosnoj politici, s ciljem osnaživanja njegove globalne uloge. Kao jedan od temeljnih strateških dokumenata EU-a usredotočen je na promicanje mira, sigurnosti i napretka uz suočavanje s globalnim izazovima poput klimatskih promjena, migracija i sukoba. Ona nastavlja tamo gdje je stala njezina prethodnica, Europska sigurnosna strategija (ESS) iz 2003., koja je činila prvi sveobuhvatni okvir EU-a za suočavanje s izazovima globalne sigurnosti.

Opseg i fokus

EUGS prepoznaje značajno pogoršanje strateškog okruženja EU-a i sveopću deregulaciju međunarodnih odnosa, što zahtijeva snažniju Uniju, koja je sposobna da zaštiti svoje građane i doprinosi sigurnosti i otpornosti svoga okruženja i šire međunarodne zajednice. S obzirom na činjenicu da su unutarnja i vanjska sigurnost međusobno povezane više nego ikad, sigurnost Europe također ovisi i o miru izvan njezinih granica.

Strategija naglašava važnost:

1. promicanja mira i stabilnosti kroz prevenciju sukoba, upravljanje krizama i snažno međunarodno partnerstvo,
2. otpornosti kroz izgradnju kapaciteta država i društava da izdrže krize, unutar EU-a i globalno,
3. globalnih partnerstava kroz osnaživanje odnosa EU-a s ključnim igračima kao što su Ujedinjeni narodi, NATO i regionalne organizacije,
4. jedinstvenijeg EU-a u globalnom upravljanju, sa snažnim fokusom na vrijednosti kao što su demokracija, ljudska prava i vladavina prava.

Cilj ove strategije je osigurati da EU djeluje kao koherentan i utjecajan akter na globalnoj sceni, koji se vješto snalazi u kompleksnim geopolitičkim promjenama i unapređuje sigurnost u promjenjivom globalnom okruženju. Strategija naglašava nekoliko prednosti EU-a koji ga čine značajnim globalnim akterom. Naglašava političku i ekonomsku moć EU-a kao najvećeg ekonomskog bloka na svijetu, koji oblikuje globalne politike uz pomoć diplomacije, trgovinskih ugovora i sankcija. Strategija ta-

kođer naglašava diplomatski utjecaj Unije, njezinu posvećenost demokratskim vrijednostima i ljudskim pravima, njezine kapacitete u području sigurnosti i obrane te njezinu otpornost u održavanju interne ujedinjenosti, što sve una-

pređuje njezinu globalnu ulogu u promoviranju stabilnosti, mira i održivog razvoja. Koristeći spomenute prednosti, EU nastoji oblikovati odnose u svijetu promicanjem mira, stabilnosti i napretka u svijetu koji se ubrzano mijenja.

Globalna strategija EU: plan provedbe za sigurnost i obranu

Razina ambicije

odgovoriti na vanjske sukobe i krize

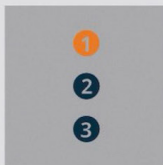

izgraditi kapacitete partnera

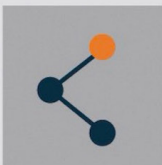

zaštititi EU i njezine građane

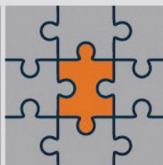
Predložene akcije

postaviti prioritete razvoja sposobnosti

produbiti suradnju među državama članicama

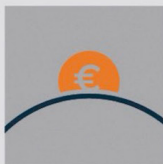

prilagoditi strukture, alate i instrumente

unaprijediti partnerstva

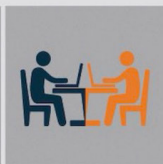
Primjeri konkretnih rezultata

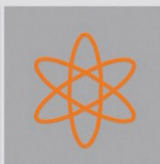
učinkovitija obrambena potrošnja

bolja brza reakcija

zajedničko planiranje i provođenje neborbenih misija

mogućnost nove stalne strukturirane suradnje

Pet prioriteta EUGS-a

Globalna strategija EU-a definira pet temeljnih prioriteta:

1. Sigurnost Unije

Ključno je početi s granicama EU-a. Razinu sigurnosti i prosperiteta koju je EU osigurao svojim građanima treba se sačuvati. Klimatske promjene, hibridne prijetnje, terorizam, energetska nesigurnost i gospodarska nestabilnost čine prijetnju današnjoj Uniji. Zbog toga EU unapređuje napore u području obrane, kibernetike, borbe protiv terorizma, energetike i strateških komunikacija. Države članice dužne su provesti u djelo preuzete obveze o uzajamnoj pomoći i solidarnosti. Na taj način EU, zajedno s NATO savezom, nastavlja doprinositi zajedničkoj sigurnosti Europe.

2. Otpornost država i društava na istoku i jugu

EU ulaže u otpornost država koje se nalaze na vanjskim granicama Unije. Trenutačna politika proširenja EU-a, u kombinaciji s politikom strogog uvjetovanja, predstavlja ključ za izgradnju otpornosti zemalja zapadnog Balkana i Turske. Također je važno spomenuti i Europsku politiku susjedstva, kroz

koju različite zemlje nastoje izgraditi bliže odnose s EU-om. Naime, atraktivnost EU-a može potaknuti promjene u tim zemljama. Zbog toga će EU podržati brojne načine postizanja otpornosti, osobito za zemlje s najvišim stupnjem upravljačke, gospodarske, energetske, društvene i klimatske nestabilnosti.

3. Integrirani pristup sukobima

Svaki nasilni sukob koji se dogodi predstavlja prijetnju zajedničkim interesima Europske unije. EU se angažira na praktičan i principijelan način u izgradnji mira te promiče sigurnost ljudi. Sveobuhvatni pristup sukobima i krizama razvija se s vremenom. EU mora djelovati na svim razinama ciklusa sukoba, posebno se usredotočujući na njegovu prevenciju i na ulaganje u stabilizaciju. Spomenuti se pristup ne može provesti unilateralno, već kroz snažna regionalna i međunarodna partnerstva koja EU podupire.

4. Kooperativni regionalni poredci

EU podupire kooperativne regionalne poretke širom svijeta, s obzirom na činjenicu da regionalna dinamika ima sve veći značaj. Kroz njih države imaju mogućnost boljeg

upravljanja sigurnosnim problemima, koriste ekonomske pogodnosti globalizacije i imaju veći utjecaj na međunarodnoj razini.

5. Globalno upravljanje za 21. stoljeće

EU se zalaže za snažni UN koji čini osnovu multilateralnog poretka utemeljenog na definiranim normama. Unija je usklađena s globalnim poretkom koji se temelji na međunarodnom pravu koje unapređuje ljudska prava, održivi razvoj i pristup zajedničkim globalnim dobrima i resursima.

Ovih pet prioriteta bit će provedeno u djelo postizanjem: vjerodostojne (EU mora djelovati dosljedno i

pouzdana, uz očuvanje svojih temeljnih vrijednosti i ispunjavanje preuzetih obveza s ciljem zadržavanja povjerenja i utjecaja na globalnoj razini), responzivne (Unija mora biti agilna i sposobna reagirati brzo i učinkovito na nove krize i izazove u svijetu koji se rapidno mijenja) i ujedinjene Unije (EU mora osigurati snažnu internu koordinaciju i usklađenost svojih politika i institucija kako bi osigurao jedinstven i utjecajan položaj u svijetu). U praksi to znači da EU treba težiti djelovanju koje odražava vjerodostojnost i spremnost na djelovanje u nepredvidivim situacijama u kojima se može naći te pristupati vanjskom djelovanju na usklađeniji način.

Osiguravanje provedbe

Dokument komplementaran EUGS-u predstavljen je u studenome 2016. - Provedbeni plan za sigurnost i obranu. Spomenutim je planom predložena operacionalizacija ciljeva EUGS-a. U njemu su navedeni i strateški koraci potrebni za ostvarenje ciljeva EUGS-a.

Provedbeni plan za sigurnost i obranu fokusira se na jačanje obrambenih sposobnosti EU-a kroz unapređenje suradnje država članica i poboljšanje njihove vojne spremnosti. Ima za cilj ukloniti nedostatke u kapacitetima, unaprijediti napore za krizno upravljanje i potaknuti suradnju u području istraživanja i javne nabave u području obrane. Nadalje, plan nastoji unaprijediti sposobnosti EU-a za djelovanje promicanjem partnerstva s NATO-om i drugim međunarodnim akterima kako bi se mogli rješavati novi sigurnosni izazovi.

Strateški kompas EU-a za sigurnost i obranu

Uvod

Europska unija (EU) već dugo nastoji ojačati svoju kolektivnu sigurnosnu i vanjsku politiku. Ključna etapa u tim naporima usvajanje je Strateškog kompasa EU-a za sigurnost i obranu, dokumenta koji za cilj ima usmjeriti sigurnosnu i obrambenu politiku Unije u nadolazećim godinama. Službeno usvojen u ožujku 2022., Strateški kompas odražava ambiciju EU-a da odgovori na uvijek nove globalne sigurnosne izazove i postane sposobniji i autonomniji čimbenik na svjetskoj pozornici.

Kontekst i razlozi za donošenje Strateškog kompasa EU-a

EU je oduvijek bio predan promicanju mira, stabilnosti i demokracije, kako unutar svojih granica, tako i izvan njih. Međutim, nedavni globalni događaji naglasili su potrebu da EU prilagodi svoje vanjske i sigurnosne politike kako bi odgovorio na nove izazove. Ti izazovi uključuju:

- Sve veće geopolitičke napetosti kao što su uspon Kine i ponovna pojava ruske prijetnje, poput

aneksije Krima 2014. i invazije na Ukrajinu 2022., potaknuli su EU na preispitivanje vlastitog pristupa obrani.

- Hibridne prijetnje, uključujući kibernetičke napade, dezinformacije i ekonomsko iznuđivanje, pokazale su koliko je EU ranjiv na netradicionalne oblike ratovanja.
- Nestabilnost u susjednim regijama poput Bliskog istoka, sjeverne Afrike i regije Sahel, dovela je do povećanja migracija i jačanja terorističkih organizacija, zbog čega je došlo do dodatnog kompliciranja sigurnosti.
- Na unutarnjoj razini izazovi poput Brexita te različitih razina obrambene potrošnje i vojne suradnje među državama članicama oslabili su kolektivnu sigurnost EU-a.

Kakobisesuočios tim prijetnjama EU je prepoznao potrebu za strateškim okvirom kojim će se usmjeravati djelovanje i jačati sigurnost. Strateški kompas razvijen je kao odgovor na tu potrebu, nudeći jasnu viziju i provedive ciljeve za vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a.

Izvor: <https://safety4sea.com/towards-an-eu-integrated-approach-to-global-maritime-security/>

Što je Strateški kompas EU-a?

Strateški kompas EU-a sveobuhvatan je politički dokument koji opisuje pristup EU-a sigurnosti i obrani. Dokument daje stratešku viziju uloge EU-a u globalnoj sigurnosti, usredotočujući se na ključna područja razvoja politike kao što su obrana, otpornost, partnerstva i odgovor na krize. Dokument utvrđuje konkretne mjere i ciljeve za EU u sljedećih pet do deset godina, s ciljem bolje pripreme za suočavanje s novim prijetnjama. Strateški kompas rezultat je suradničkog procesa svih 27 država članica i različitih institucija EU-a, uključujući Europsku komisiju, Europsku službu za vanjsko djelovanje

(EEAS) i Europsku obrambenu agenciju (EDA). Njegov cilj je pretvoriti EU u sposobnijeg sigurnosnog čimbenika koji može brzo i koordinirano djelovati u kriznim situacijama, istovremeno jačajući globalna partnerstva.

Četiri stupa Strateškog kompasa EU-a

Strateški kompas EU-a temelji se na četiri ključna stupa:

- 1. Djelovanje (Act):** Ovim se stupom naglašava sposobnost EU-a da brzo i učinkovito odgovori na sigurnosne izazove. Poziva na poboljšanje procesa donošenja odluka i unapređenje vojnih i civilnih kapaciteta za djelovanje u kriznim situacijama, bilo kroz upravljanje krizama, izgradnju mira ili humanitarne intervencije.
- 2. Osiguranje (Secure):** Ovaj stup usmjeren je na izgradnju otpornosti unutar Unije kako bi se zaštitila od različitih prijetnji, osobito hibridnih, poput kibernetičkih napada, dezinformacija, prekida opskrbe energijom ili stranog uplitanja u demokratske procese. Cilj je osigurati da ključna infrastruktura EU-a, poput energetske

sustava, komunikacijskih mreža i lanaca opskrbe, može izdržati i oporaviti se od kriza.

pristup suočavanju sa zajedničkim sigurnosnim izazovima.

3. Ulaganje (Invest): Ovim stupom ističe se važnost povećanja ulaganja u obrambene sposobnosti i nove tehnologije, uključujući kibernetičku sigurnost, umjetnu inteligenciju i svemirsku imovinu. Cilj je jačati kapacitete EU-a za samostalno djelovanje i smanjiti ovisnost o vanjskim silama, osobito u obrambenom i sigurnosnom sektoru.

4. Partnerstvo (Partner): Unija prepoznaje potrebu za suradnjom s partnerima kako bi zaštitila svoje sigurnosne interese. Ovaj stup usredotočuje se na jačanje multilateralnih i bilateralnih odnosa, osiguravajući zajednički

Ključni ciljevi i mjere Strateškog kompasa

Strateški kompas EU-a čini niz konkretnih ciljeva i mjera za ostvarenje svoja četiri stupa. Među najvažnijima su:

• Jačanje obrambenih sposobnosti EU-a:

To uključuje povećanje obrambene potrošnje, osobito kroz suradnju među državama članicama i uz komplementarnost s NATO-om, te osiguranje da EU ima potrebne vojne resurse za zaštitu građana. Kompas također

poziva na poboljšanje vojne mobilnosti unutar EU-a, čime bi se osiguralo da se snage mogu brzo rasporediti u novim krizama.

• Unapređenje odgovora na krizu:

EU namjerava razviti brži i fleksibilniji sustav odgovora na krizu, koji uključuje brže postupke donošenja odluka, pojednostavljene procedure za raspoređivanje vojnih i civilnih misija te bolju suradnju s drugim međunarodnim organizacijama.

• Jačanje otpornosti:

Kompas poziva na ulaganje više napora prema jačanju otpornosti ključne infrastrukture, što uključuje energetske sustave, komunikacijske mreže i lance opskrbe. EU će također uložiti u tehnologije poput umjetne inteligencije, kibernetičke sigurnosti i svemirske imovine kako bi se osigurala obrana od netradicionalnih prijetnji.

• Izgradnja strateške autonomije:

Jedan od ključnih ciljeva Strateškog kompasa jest smanjenje ovisnosti EU-a o vanjskim silama u području obrane i sigurnosti. To znači ulaganje u europske obrambene sposobnosti i osiguranje mo-

gućnosti samostalnog djelovanja EU-a u kriznim situacijama.

Utjecaj i izazovi

Usvajanje Strateškog kompasa predstavlja značajan pomak u pristupu EU-a sigurnosti i obrani, ali postoji više izazova u njegovoj provedbi:

- Političke podjele među državama članicama otežavaju provedbu jedinstvene obrambene i vanjske politike, budući da neke zemlje daju prvenstvo vojnoj obrani, dok se druge usredotočuju na diplomaciju i humanitarnu pomoć.
- Proračunska ograničenja također predstavljaju izazov, jer su zajednička potrošnja za obranu i njezina učinkovitost znatno slabije nego u slučaju velikih sila poput SAD-a i Kine, pa su potrebna značajna ulaganja i koordinacija među državama članicama kako bi se ispunili ciljevi iz Strateškog kompasa.
- Koordinacija s NATO-om je ključna jer EU nastoji ojačati svoju sposobnost za neovisno djelovanje, dok istovremeno osigurava da se ti naponi nadopunjuju s NATO-om, a ne natječu s njim.

- Vanjski izazovi, što uključuje agresiju Rusije na Ukrajinu, rastući utjecaj Kine i nestabilnost u susjednim regijama kao što su Bliski istok i Afrika, imat će značajnu ulogu u razini učinkovitosti Strateškog kompasa u godinama koje slijede.

Zaključak

Strateški kompas EU-a je važan korak u jačanju uloge EU-a kao globalnog sigurnosnog čimbenika. Usredotočujući se na obranu, otpornost, partnerstva i upravljanje krizama, Kompas ima za cilj pripremiti EU za sigurnosne izazove 21. stoljeća. Iako će za njegovu uspješnu provedbu biti potrebno prevladati brojne izazove, Strateški kompas pruža jasan okvir za sigurnosnu politiku Unije, jačajući njezinu unutarnju usklađenost i globalni utjecaj.

Europski fond za obranu (EDF)

Europski fond za obranu (EDF) ključna je inicijativa koju je pokrenuo EU radi jačanja svoje obrambene industrije, unapređenja vojnih sposobnosti i poboljšanja sposobnosti odgovora na sigurnosne izazove. Fond je osmišljen kako bi potaknuo suradnju među tvrtkama, uključujući mala i srednja poduzeća te istraživačke organizacije diljem Unije, s ciljem razvoja obrambenih sposobnosti putem ulaganja, te kako bi pomogao tvrtkama u EU-u u razvoju naprednih i interoperabilnih obrambenih tehnologija i opreme.

Kontekst i nastanak

Osnivanje Europskog fonda za obranu izravna je reakcija na sve veću potrebu za poboljšanim obrambenim sposobnostima EU-a u sve nestabilnijem svijetu. Glavno vodeće načelo Europskog fonda za obranu jest daljnji razvoj inovacija i jačanje konkurentnosti obrambene industrije Europske unije. Fond se temelji na modelima suradnje među europskim proizvođačima, s ciljem razvoja suvremenih i primjenjivih sposobnosti koje se u konačnici mogu integrirati u obrambene sustave država članica. Povijesno gledano, obrambena politika u EU-u bila je razdjeljena. Države članice slijedile su vlastite

obrambene strategije, što je dovelo do neučinkovitosti i udvostručavanja napora. Iako NATO ima važnu ulogu u europskoj obrani, suočen s globalnim nesigurnostima, EU želi izgraditi vlastitu stratešku autonomiju. To je dovelo do osnivanja Europskog fonda za obranu 2017. Fond je službeno započeo s radom 2021., s ciljem jačanja obrambenog sektora EU-a i poticanja suradnje među državama članicama.

Ciljevi Europskog fonda za obranu

Glavni ciljevi EDF-a su:

1. Podrška istraživanju i razvoju u području obrane:

Jedan od ključnih ciljeva EDF-a jest financiranje istraživanja i inovacija povezanih s obranom. To uključuje potporu razvoju novih obrambenih tehnologija i naprednih sustava. Fondom su obuhvaćena i vojna i civilna područja primjene, poput kibernetičke sigurnosti, umjetne inteligencije i autonomnih sustava. Financiranjem zajedničkih projekata EDF potiče inovacije i pomaže EU-u da održi korak s novim sigurnosnim prijetnjama.

Izvor: https://ieu-monitoring.com/editorial/european-defence-fund-more-than-e1bn-to-develop-next-generation-defence-technologies/538837?utm_source=ieu-portal

2. Poticanje prekogranične suradnje:

Osnovni cilj Europskog fonda za obranu jest potaknuti države članice EU-a na suradnju na obrambenim projektima. Napori EU-a u području obrane uglavnom su bili fragmentirani, dok su pojedine zemlje razvijale vlastite vojne tehnologije i sustave. EDF ima za cilj smanjiti udvostručavanje napora, povećati interoperabilnost među različitim nacionalnim obrambenim sustavima i potaknuti dublju suradnju među obrambenim industrijama EU-a. Prekogranična suradnja omogućuje stvaranje ekonomije razmjera i osigurava učinkovitije korištenje resursa.

3. Jačanje obrambene industrije EU-a:

EDF je osmišljen kako bi povećao konkurentnost europske obrambene industrije. Financiranjem zajedničkih obrambenih projekata EU potiče razvoj novih tehnologija i proizvodnju visokokvalitetne obrambene opreme. Time se osigurava da europske obrambene tvrtke i dalje budu konkurentne na globalnom tržištu i da mogu zadovoljiti potrebe država članica EU-a. EDF također podržava stvaranje integriranijeg europskog obrambenog tržišta, što može smanjiti troškove nabave obrambene opreme i olakšati

razmjenu resursa među državama članicama EU-a.

Raspodjela sredstava Europskog fonda za obranu

Raspodjela sredstava Europskog fonda za obranu strukturirana je kako bi poduprla istraživanje i razvoj obrambenih sposobnosti diljem Europske unije. Fond je podijeljen u dva glavna dijela:

- **Istraživačka komponenta:**

usredotočuje se na financiranje istraživačkih projekata suradnje za razvoj inovativnih obrambenih tehnologija i rješenja. Podržava rane faze razvoja tehnologije, uključujući studije izvedivosti i prototipove, kako bi se potaknuo tehnološki napredak i osigurala konkurentnost europske obrambene industrije.

- **Razvoj sposobnosti:** dodjeljuje sredstva za potporu zajedničkom razvoju, nabavi i kupnji obrambene opreme. Njegov je cilj odgovoriti na zajedničke obrambene potrebe, poboljšati interoperabilnost među oružanim snagama članica EU-a i jačati ukupne obrambene sposobnosti Europe kroz zajedničko ulaganje

i izbjegavanje udvostručavanja napora.

Proračun Europskog fonda za obranu raspoređuje se na višegodišnjoj osnovi, a trenutno razdoblje financiranja traje od 2021. do 2027. Ukupni proračun u tom razdoblju iznosi približno 9,5 milijarde eura, što je povećanje u odnosu na prethodne razine financiranja. Veći dio tog iznosa dodijeljen je razvoju sposobnosti kako bi se omogućio razvoj vojne opreme i operativnih kapaciteta.

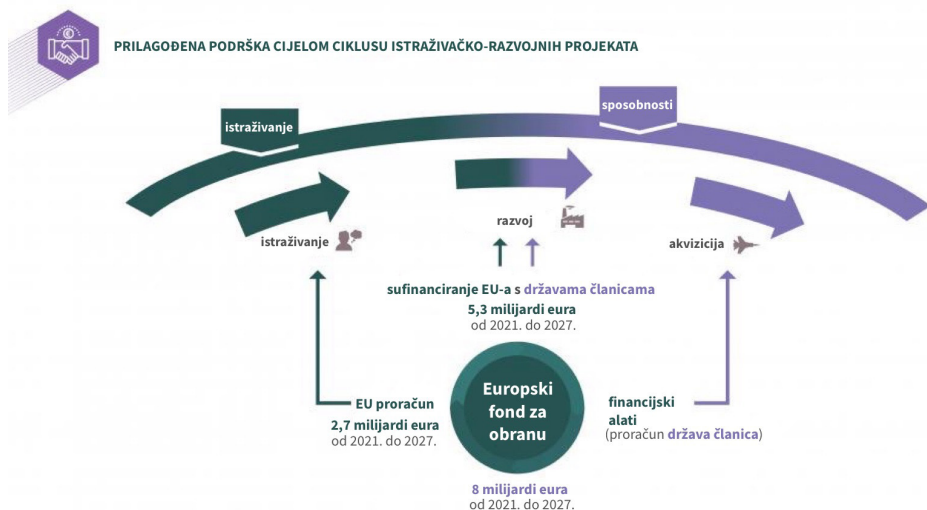
Ključne značajke i mehanizmi financiranja

1. Financiranje projekata suradnje:

EDF pruža sredstva za obrambene projekte suradnje koji uključuju najmanje tri države članice EU-a. Projekti se moraju usredotočiti na razvoj zajedničkih obrambenih sposobnosti ili tehnologija. Time se osigurava da financiranje potiče suradnju među državama te se smanjuje rizik od udvostručavanja napora.

2. Financijski poticaji za inovacije:

Fond za obranu potiče sudjelovanje malih i srednjih poduzeća,

Izvor: <https://eufundingoverview.be/funding/european-defence-fund>

istraživačkih instituta i sveučilišta. Time se unose nove ideje i inovacije u obrambeni sektor. Cilj Fonda je također promicati korištenje tehnologija dvostruke namjene, koje imaju i civilnu i vojnu primjenu, kako bi obrambena industrija EU-a postala svestranija i prilagodljivija.

3. Veća integracija europskog obrambenog tržišta:

Europski fond za obranu dio je šireg nastojanja da se integrira europsko obrambeno tržište, koje je tradicionalno bilo rascjepkano zbog nacionalnih politika nabave obrambene opreme. Podržavanjem prekogranične suradnje i

zajedničke nabave EDF nastoji stvoriti učinkovitije i djelotvornije europsko obrambeno tržište, smanjiti troškove i povećati interoperabilnost.

4. Praćenje i odgovornost:

Europska komisija nadzire provedbu projekata koje financira Europski fond za obranu, osiguravajući usklađenost tih projekata sa standardima EU-a za sigurnost i učinkovitost. Komisija također osigurava da su projekti u skladu s obrambenim politikama EU-a i da se ne koriste za razvoj tehnologija koje bi mogle kršiti zakonodavstvo EU-a ili ugroziti europsku sigurnost.

Zaključak

Europski fond za obranu (EDF) je ključna inicijativa za jačanje obrambenih sposobnosti Unije i unapređenje njezinih kapaciteta za odgovor na sigurnosne izazove. Promicanjem suradnje među državama članicama, financiranjem istraživanja i razvoja u području obrane te jačanjem konkurentnosti europske obrambene industrije, EDF ima za cilj ojačati kapacitet EU-a za autonomno djelovanje i smanjiti oslanjanje na vanjske aktere. Iako se suočava s izazovima, potencijal Fonda za poticanje veće integracije, inovacija i učinkovitosti u obrani EU-a čini ga ključnom komponentom buduće sigurnosne i obrambene strategije EU-a.

Europski instrument mirovne pomoći (EPF)

Uvod

Europski instrument mirovne pomoći (EPF) ključni je instrument EU-a za jačanje njegove uloge u globalnom miru i sigurnosti. Uspostavljen 2021. kao izvanproračunski mehanizam financiranja vojne i obrambene aktivnosti u okviru Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP), EPF omogućuje pružanje financijske potpore mirovnim operacijama, sprečavanju sukoba i drugim mirovnim aktivnostima izvan granica EU-a. Cilj ovog inovativnog mehanizma je poboljšanje sposobnosti EU-a da djeluje u kriznim situacijama, jačanje međunarodnih partnerstava i održavanje regionalne stabilnosti, uz istovremeno poštovanje pravnog okvira Unije, poput zabrane korištenja sredstava iz proračuna EU-a za vojne potrebe u sklopu Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP).

EPF je dio šire strategije EU-a za rješavanje sukoba i kriza u regijama od strateškog interesa, poput Afrike, Bliskog istoka i dijelova istočne Europe. Omogućuje fleksibilan, učinkovit i brz odgovor na sve složenije globalne sigurnosne izazove.

Kontekst i uspostava

EPF je uspostavljen kao odgovor na promjene u sigurnosnom okruženju i sve veće potrebe EU-a da proaktivno djeluje u rješavanju sukoba. Prije EPF-a EU je raspolagao raznim instrumentima kao što su mehanizam Athena, Instrument mirovne pomoći za Afriku, Instrument za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) i sama Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP). Međutim, ti instrumenti bili su ograničeni u pogledu fleksibilnosti, brzine i opsega.

EPF je osmišljen kako bi se uklonili ti nedostaci. Omogućuje financiranje vojnih i obrambenih aktivnosti koje su ključne za izgradnju mira, a koje se prethodno nisu mogle izravno financirati iz proračuna EU-a. Fond se sastoji od dvaju stupova financiranja kojim se poboljšava učinkovitost postupka donošenja odluka.

Iz stupa za operacije financiraju se zajednički troškovi misija i operacija ZSOP-a, dok se iz stupa za mjere pomoći financira potpora EU-a partnerskim zemljama i organizacijama u jačanju obrambenih kapaciteta. Uspostavom EPF-a dogodio se prijelaz prema strateškom i

usklađenijem pristupu sigurnosti i miru.

Svrha i ciljevi

Instrument je osmišljen za jačanje doprinosa EU-a globalnom miru kroz:

- 1. Podršku mirovnim operacijama:** Iz EPF-a se financiraju vojne operacije čiji je cilj ponovna uspostava stabilnosti u regijama u sukobu. To uključuje razmještanje mirovnih snaga, obuku vojnog i sigurnosnog osoblja te pruža nje logističke potpore mirovnim misijama.
- 2. Sprečavanje sukoba:** EPF-om se pomaže u prevenciji sukoba kroz financiranje mjera rane intervencije, poput upravljanja krizama i jačanja lokalnih sigurnosnih kapaciteta, s naglaskom na uklanjanje uzroka sukoba prije njihova izbijanja.
- 3. Izgradnju kapaciteta:** Još jedan ključni cilj uključuje jačanje obrambenih i sigurnosnih sposobnosti partnerskih zemalja i organizacija. To može uključivati obučavanje i opremanje lokalnih vojnih snaga, kao i potporu regionalnim sigurnosnim organizacijama.

4. Jačanje globalnog utjecaja

EU-a: Ciljanom potporom mirovnim aktivnostima EPF doprinosi globalnoj ulozi EU-a kao mirovnog aktera i partnera u multilateralnim naporima za suočavanje s globalnim izazovima kao što su terorizam, organizirani kriminal i regionalna nestabilnost.

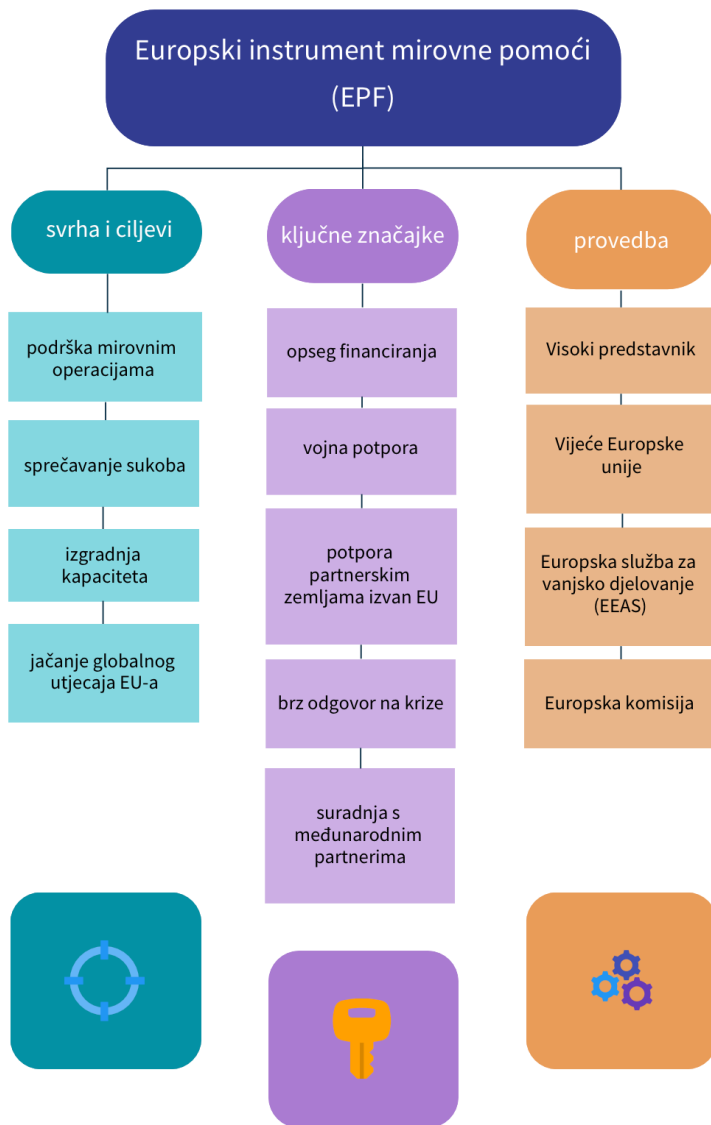
Ključne značajke EPF-a

EPF ima nekoliko važnih značajki koje ga razlikuju od ostalih financijskih instrumenata EU-a. Te su značajke osmišljene kako bi se osigurala njegova učinkovitost, fleksibilnost i sposobnost odgovaranja na kompleksne izazove suvremenih sukoba.

1. Opseg financiranja i fleksibilnost:

EPF raspolaže s više od 17 milijardi eura sredstava za sedmogodišnje razdoblje (2021.–2027.). Takvim se proračunom omogućuje da EU brzo i učinkovito djeluje u kriznim situacijama, financiranjem niza aktivnosti, uključujući vojnu obuku, nabavu opreme, mirovne operacije i mjere sprečavanja sukoba.

- 2. Vojna potpora:** Za razliku od drugih instrumenata EU-a koji

su uglavnom usredotočeni na civilne mjere, EPF-om se pruža vojna potpora. To uključuje financijska sredstva za obuku vojnih snaga, opskrbu opremom i potporu mirovnim operacijama.

3. Partnerske zemlje izvan EU-

a: EPF je namijenjen potpori zemljama izvan EU-a i međunarodnim organizacijama. Osobito je koristan za potporu partnerima EU-a u regijama u kojima su ugroženi mir i stabilnost,

poput regije Sahel, Roga Afrike i istočne Europe.

- 4. Odgovor na krize:** EPF-om se omogućuje brz odgovor EU-a na novonastale krize. Brzim dodjeljivanjem i korištenjem sredstava osigurava se učinkovitost EU-a u stabilizaciji regija koje su izložene neposrednim prijetnjama miru i sigurnosti.
- 5. Suradnja s međunarodnim partnerima:** EPF omogućuje suradnju EU-a s nizom međunarodnih čimbenika u potpori mirovnim operacijama i naporima za rješavanje sukoba, kao što su Ujedinjeni narodi, Afrička unija i NATO. Takav višestrani pristup povećava učinkovitost napora EU-a u izgradnji mira.

Provedba EPF-a

Europski instrument mirovne pomoći djeluje pod vodstvom Visokog predstavnika EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Postupak donošenja odluka o korištenju sredstava EPF-a uključuje nekoliko ključnih institucija i tijela EU-a:

- 1. Vijeće Europske unije:** Države članice zajednički odlučuju o strateškom usmjerenju EPF-a. One određuju koje aktivnosti treba financirati.

- 2. Europsku službu za vanjsko djelovanje (EEAS):** Pod vodstvom Visokog predstavnika, EEAS ima ključnu ulogu u upravljanju i koordinaciji vanjskopolitičkih i sigurnosnih aktivnosti EU-a. Pomaže u planiranju i provedbi aktivnosti financiranih iz EPF-a te prenosi stručno znanje o određenim zonama sukoba.
- 3. Europsku komisiju:** Europska komisija upravlja financijskim aspektima EPF-a, osiguravajući da se sredstva koriste učinkovito i u skladu pravilima EU-a.

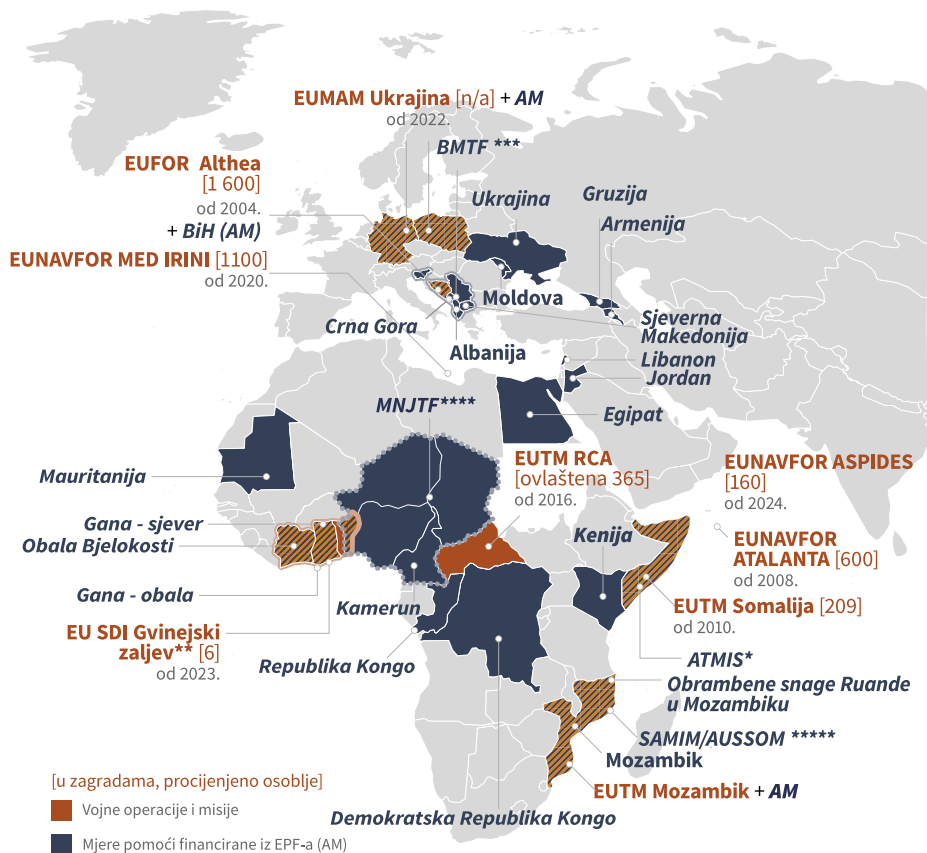
Ključna područja djelovanja

EPF je usredotočen na nekoliko ključnih zemljopisnih regija i sukoba, gdje je angažman EU-a presudan za očuvanje mira i stabilnosti:

- 1. Afrika:** Afrika ostaje jedno od glavnih područja djelovanja u okviru EPF-a, osobito regija poput Sahela i Roga Afrike. EU podupire mirovne operacije pod afričkim vodstvom te inicijative za jačanje kapaciteta, surađujući s organizacijama poput Afričke unije (AU) i Ekonomske zajednice zapadno-afričkih država (ECOWAS).

2. Istočna Europa: EU također koristi EPF za potporu naporima usmjerenima na otklanjanje nestabilnosti u istočnoj Europi, posebno jačanjem otpornosti zemalja pogođenih sukobima ili napetostima s Rusijom, poput Ukrajine i Moldove.

3. Bliski istok: EU je također usmjerio sredstva iz EPF-a prema mirovnim i sigurnosnim inicijativama na Bliskom istoku, usredotočujući se na sprečavanje sukoba i stabilizaciju.

*ATMIS: Tranzicijska misija Afričke unije u Somaliji/ AUSSOM: Misija Afričke unije za podršku i stabilizaciju u Somaliji od 1.1.2025.

**Inicijativa EU za sigurnost i obranu/Gvinejski zaljev (Obala Bjelokosti, Gana, Togo i Benin)

***BMTF: Balkanska medicinska radna skupina: Slovenija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija

****MNJTf: Višenacionalna zajednička radna skupina protiv Boko Harama: Benin, Kamerun, Čad, Niger, Nigerija

***** SAMIM: Misija Zajednice za razvoj Južne Afrike u Mozambiku

- 4. Zapadni Balkan:** EU putem EPF-a pruža potporu oružanim snagama nekih zemalja zapadnog Balkana opskrbljujući ih potrebnom opremom.

Zaključak

Europski instrument mirovne pomoći čini značajan iskorak u nastojanjima EU-a da ojača svoju globalnu ulogu u promicanju mira i sigurnosti. Pružanjem financijske potpore za mirovne operacije, sprečavanje sukoba i jačanje kapaciteta, EPF omogućuje EU-u da učinkovitije djeluje u kriznim situacijama. Iako postoje izazovi i kritike u vezi s ovim instrumentom, njegova fleksibilnost i usmjerenost na vojne mjere čine ga ključnim dijelom šire vanjskopolitičke strategije EU-a.

Kako se globalna sigurnosna dinamika i dalje mijenja, očekuje se da će EPF igrati sve važniju ulogu u osiguravanju sposobnosti EU-a da odgovara na krize, sprečava sukobe i podupire izgradnju mira diljem svijeta.

Stalna strukturirana suradnja (PESCO)

Uvod

Stalna strukturirana suradnja (PESCO) obrambena je inicijativa uvedena s ciljem jačanja vojne sposobnosti EU-a i poboljšanja sigurnosne i obrambene suradnje među državama članicama. Uspostavljen 2017. PESCO je mehanizam osmišljen za poticanje dublje integracije u obrambenim i sigurnosnim pitanjima među državama članicama koje su voljne i u mogućnosti preuzeti ambicioznije obrambene obveze. Njegov cilj je učiniti EU snažnijim i dosljednijim sigurnosnim čimbenikom na globalnoj razini kroz bolju koordinaciju obrambenih napora i jačanje vojne interoperabilnosti među državama članicama. Kroz razvoj obrambenog okvira koji obilježava bolja integriranost i suradnja, kroz PESCO se doprinosi

izgradnji sposobnosti Unije da samostalno odgovara na globalne krize i sigurnosne izazove.

Kontekst i nastanak

PESCO je uveden Ugovorom iz Lisabona koji je stupio na snagu 2009. Iako se samim ugovorom predviđena uspostava stalne strukturirane suradnje, EU je inicijativu formalno aktivirao tek 2017. Ideja o PESCO-u počiva na sve većoj potrebi država članica za jačanjem obrambenih sposobnosti, posebno s obzirom na novonastale sigurnosne prijetnje poput kibernetičkih prijetnji, terorizma, regionalne nestabilnosti i sve odlučnijeg djelovanja vanjskih sila. PESCO je službeno pokrenut u prosincu 2017., a danas u njemu sudjeluje 26 od 27 država članica EU-a (Malta koristi izuzimanje).

Svrha i ciljevi

Glavna svrha PESCO-a je omogućiti državama članicama jačanje vojnih sposobnosti kroz pojačanu suradnju i zajedničke inicijative. Inicijativa ima nekoliko ključnih ciljeva:

1. **Poboljšanje obrambenih sposobnosti:** Putem PESCO-a nastoji se unaprijediti vojne kapacitete država članica tako što ih se potiče na ispunjavanje konkretnih obrambenih obveza koje se temelje na prethodno dogovorenim prioritetima. Obveze uključuju razvoj naprednih vojnih tehnologija, poboljšanje postupanja u nabavi za obranu i jačanje vojne interoperabilnosti diljem Europe.
2. **Poticanje suradnje i integracije:** Putem PESCO-a potiče se bliska obrambena suradnja među državama članicama. Podupire se sudjelovanje u zajedničkim obrambenim projektima, vježbama i misijama. Kroz jaču integraciju, PESCO-om se nastoji stvoriti učinkovitija i povezanija obrambena struktura unutar EU-a.
3. **Povećanje vojne interoperabilnosti:** Jedan od izazova u europskoj obrani je slaba međusobna operativna usklađenost oružanih snaga država članica. Taj se izazov želi riješiti putem PESCO-a kroz standardizaciju vojne opreme, obuke i operativnih postupaka, što omogućuje učinkovitiju suradnju u zajedničkim misijama i operacijama.
4. **Jačanje sposobnosti Unije za samostalno djelovanje:** PESCO-om se doprinosi tom cilju kroz jačanje vlastitih obrambenih sposobnosti i suradnju među članicama u obrambenim pitanjima.
5. **Doprinos Unije globalnoj sigurnosti:** PESCO ima za cilj učiniti EU aktivnijim i vjerodostojnijim čimbenikom globalne sigurnosti. Jačanjem obrambenih sposobnosti i vojne suradnje EU može bolje odgovoriti na sukobe i krize širom svijeta.

Ključne značajke PESCO-a

PESCO je obrambena inicijativa koja omogućuje bolju suradnju i jačanje vojnih sposobnosti država članica EU-a. Iako je sudjelovanje dobrovoljno, države koje se pridruže obvezuju se na konkretne ciljeve, poput postizanja ciljanih razina ulaganja u obranu, sudjelovanja u zajedničkim obrambenim projektima i poštovanja utvrđenih

pravila. Zbog toga je PESCO više od foruma za raspravu – njime se zahtijeva stvarni doprinos članica.

Inicijativom se omogućuje fleksibilno sudjelovanje – države sudjeluju u projektima u skladu sa svojim sposobnostima i interesima. Ne doprinose sve članice jednako, već se usredotočuju na projekte u kojima posjeduju stručnost, čime se omogućuje da doprinosi budu u skladu s prednostima svake pojedine države. PESCO se temelji na konkretnim projektima koji zadovoljavaju različite obrambene potrebe, od razvoja naprednih vojnih tehnologija do unapređenja infrastrukture i programa obuke. Ovakav pristup osigurava ostvarenje mjerljivih rezultata.

Jedan od glavnih ciljeva PESCO-a je poboljšanje interoperabilnosti među oružanim snagama država članica EU-a. Kroz zajedničke vojne vježbe i standardizaciju opreme i postupaka PESCO-om se osigurava da europske snage mogu učinkovito surađivati u multinacionalnim operacijama. Također, PESCO nadopunjuje NATO tako što su njegovi projekti usklađeni s ciljevima NATO-a, kako bi se izbjeglo udvostručavanje napora i kako bi se ojačala europska obrana unutar šireg transatlantskog saveza.

Ključna područja djelovanja

PESCO obuhvaća širok spektar obrambenih i sigurnosnih pitanja, s naglaskom na unapređenje vojnih sposobnosti i suradnje. Neka od ključnih područja djelovanja PESCO-a uključuju:

- 1. Razvoj sposobnosti:** Mnogi projekti u okviru PESCO-a usmjereni su na razvoji jačanje vojnih sposobnosti. To uključuje stvaranje novih tehnologija poput dronova, sustava kibernetičke obrane i naprednog naoružanja. Ostali projekti usmjereni su na vojnu mobilnost, čime se omogućuje brže raspoređivanje snaga u kriznim situacijama.
- 2. Vojna obuka i vježbe:** Kroz PESCO se promiče zajednička vojna obuka i vježbe za poboljšanje spremnosti i interoperabilnosti oružanih snaga država članica EU-a. Tim se vježbama omogućuje zemljama da uvježbavaju suradnju u realističnim scenarijima, čime se jača sposobnost zajedničkog odgovora na krize.
- 3. Nabava za obranu:** Cilj PESCO-a je povećati učinkovitost postupaka nabave za obranu unutar Unije. Su-

PESCO kontekst i nastanak

PESCO je uspostavljen 2017. kao mehanizam predviđen Lisabonskim ugovorom iz 2009., s ciljem jačanja suradnje država članica EU-a u obrani i zajedničkog odgovora na rastuće sigurnosne prijetnje.

Ključne značajke PESCO-a

PESCO ima za cilj jačanje vojne snage EU-a poticanjem država članica na suradnju na obrambenim projektima i poboljšanje zajedničkih sposobnosti.

Ključne značajke PESCO-a

Inicijativa od država sudionica traži preuzimanje pravno obavezujućih zadaća te potiče projektnu suradnju prilagođenu obrambenim sposobnostima i potrebama svake države.

Glavna područja fokusa PESCO-a

Ključna područja djelovanja PESCO-a uključuju razvoj sposobnosti, vojnu obuku i vježbe, nabavu obrambenih sredstava, odgovor na kibernetičke krize, održavanje mira te sigurnost svemira i satelita.

PESCO svrha i ciljevi

Od pokretanja, PESCO je razvio preko 60 projekata, povećavajući obrambene izdatke EU-a i jačajući kapacitete unije za autonomne sigurnosne akcije.

Jačanje obrane EU

PESCO potiče dublju obrambenu integraciju unutar EU-a poticanjem suradnje, interoperabilnosti i standardiziranih vojnih praksi među članicama.

Uloga PESCO-a u sigurnosti

Jačanjem obrambenih sposobnosti i suradnje, PESCO jača ulogu EU-a kao vjerodostojnog globalnog sigurnosnog čimbenika usklađenog s ciljevima NATO-a.

radnjom u razvoju i zajedničkoj kupnji vojne opreme države članice mogu smanjiti troškove i izbjeći udvostručavanje napora. Zajednička nabava također osigurava kompatibilnost i standardizaciju tehnologije među vojskama EU-a.

4. Kibernetička obrana: Budući da kibernetičke prijetnje postaju

sve veći izazov za sigurnost EU-a, u okviru PESCO-a prioritet imaju projekti u području kibernetičke sigurnosti. Cilj tih projekata je jačanje sposobnosti EU-a da se obrani od kibernetičkih napada, zaštiti kritična infrastruktura i unaprijedi suradnja u području kibernetičke sigurnosti.

5. **Odgovor na krize i održavanje mira:**

U okviru PESCO-a podržavaju se vojne operacije i misije pod vodstvom EU-a, uključujući one održavanja mira i stabilizacije u kriznim područjima. Kroz zajedničke inicijative PESCO pomaže državama članicama da doprinesu međunarodnom miru i sigurnosti, što uključuje humanitarnu pomoć i upravljanje krizama.

6. **Sigurnost svemira i satelita:**

EU sve više ovisi o svemirskim tehnologijama u području obrane i sigurnosti. PESCO uključuje projekte usmjerene na jačanje svemirskih kapaciteta EU-a, uključujući satelitske komunikacijske i nadzorne sustave kojima se podržavaju vojne operacije.

Postignuća i učinci

Od njegovog pokretanja kroz PESCO je ostvaren niz značajnih rezultata u jačanju obrambene suradnje EU-a. Omogućen je razvoj više od 60 obrambenih projekata, u kojima države članice zajednički rade na inicijativama od vojne obuke do razvoja naprednih tehnologija.

Kroz PESCO je također poboljšana sposobnost Unije da djeluje u

kriznim situacijama, a pojačana suradnja dovodi do učinkovitijeg i bržeg odgovora na globalne sigurnosne izazove. Osim toga, PESCO je doprinio povećanju potrošnje EU-a za obranu, budući da su se države članice obvezale na povećanje svojih proračuna za obranu i razvoj naprednijih vojnih sposobnosti. Radi se o ključnom koraku prema ostvarenju cilja Unije da bude sposobna samostalno djelovati, pri čemu može preuzeti više odgovornosti za vlastitu sigurnost.

Zaključak

Stalna strukturirana suradnja (PESCO) je transformativna inicijativa čiji je cilj unapređenje obrambene sposobnosti EU-a kroz dublju suradnju i integraciju među državama članicama. Usredotočujući se na konkretne obrambene projekte i jačanje vojne interoperabilnosti, PESCO-om se doprinosi širim ciljevima EU-a u pogledu strateške autonomije i globalne sigurnosti. Iako još postoje izazovi, PESCO-om je postignut značajan napredak u jačanju europskog obrambenog okvira i pozicioniranju EU-a kao sposobnijeg i povezanijeg sigurnosnog čimbenika u svijetu.

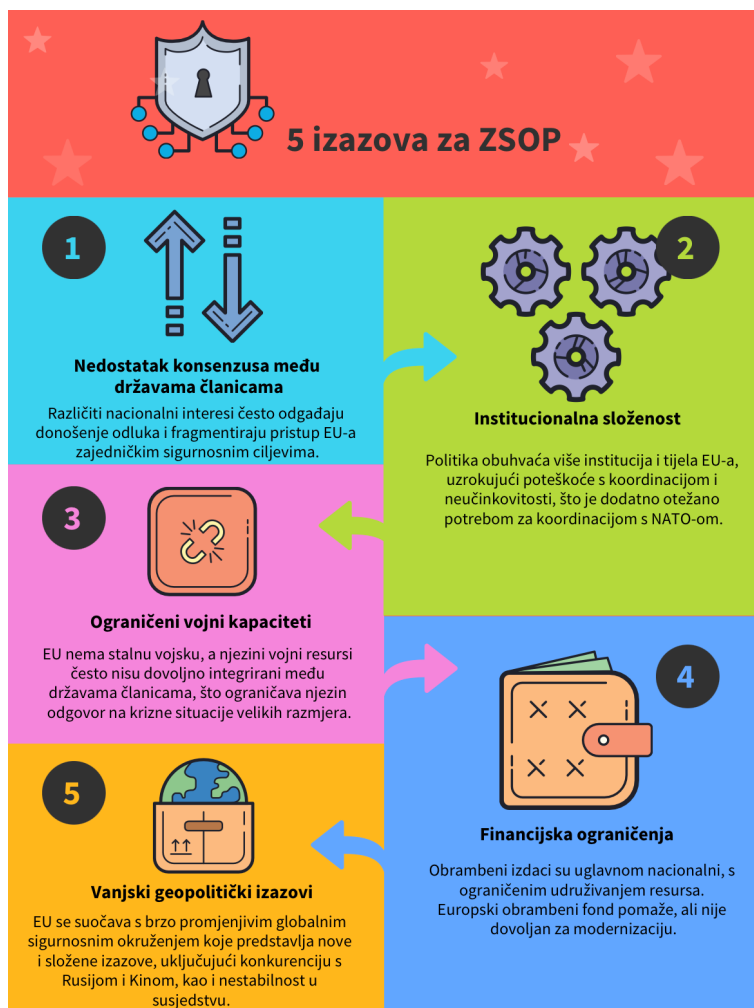

Temeljni izazovi Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) EU-a

Uvod

Zajednička sigurnosna i obrambena politika (ZSOP) EU-a je ključni element okvira vanjske i sigurnosne politike EU-a. Osmišljena je kako bi omogućila EU-u da odgovori na sigurnosne i obrambene izazove izvan svojih granica, što je jedan od ciljeva koje želi postići kako

bi postala snažniji i autonomniji globalni akter. Međutim, unatoč ambicijama i ciljevima, ZSOP se suočava sa značajnim izazovima koji ograničavaju njezin puni potencijal. Ti su izazovi političke, institucionalne, vojne i financijske prirode, a proizlaze kako iz podjela unutar EU-a tako i iz vanjskih geopolitičkih čimbenika.

1. Nedostatak konsenzusa među državama članicama

ZSOP se ponekad suočava s izazovima nastalim zbog nedostatka konsenzusa među državama članicama EU-a u vezi s prioritetima u području obrane i sigurnosti. EU je unija 27 različitih zemalja, od kojih svaka ima vlastite nacionalne interese, sigurnosne rizike i vojne kapacitete. Ta različitost ponekad dovodi do značajnih razlika u stavovima država o ulozi EU-a u globalnoj sigurnosti, što otežava postizanje dogovora o zajedničkim ciljevima, strategijama ili djelovanjima.

ZSOP se temelji na načelu jednoglasnosti, što znači da se sve države članice moraju složiti (ili se barem ne protiviti) prije nego što se donese odluka. Ovaj zahtjev za jednoglasnošću ponekad dovodi do kašnjenja i kompromisa u donošenju politika. Na primjer, države koje su povijesno povezane s NATO savezom često daju prednost njegovoj ulozi u obrani, dok druge države više naglašavaju potrebu za većom autonomijom EU-a u obrambenim pitanjima. Te razlike u prioritetima dovode do neusklađenog pristupa pitanju sigurnosti, jer države članice slijede vlastite obrambene strategije uz ograničenu koordinaciju.

Osim toga, države članice raspolažu različitim razinama vojnih kapaciteta, a postoji i značajna razlika u izdvajanjima za obranu. Neke zemlje mnogo ulažu u obranu, dok se druge države u pitanjima sigurnosti više oslanjaju na NATO. Nedostatak zajedničke sigurnosne i obrambene kulture otežava EU-u da djeluje jedinstveno prilikom suočavanja s vanjskim prijetnjama.

2. Institucionalna složenost

Složeni postupci u okviru ZSOP-a mogu usporiti i ometati brzo i učinkovito donošenje odluka i koordinaciju. Mehanizam sigurnosne i obrambene politike EU-a obuhvaća više institucija i tijela, uključujući Europsko vijeće, Vijeće EU-a (s pripremnim tijelima), Europsku komisiju, Europski parlament i Visokog predstavnika/Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD). Svako od ovih tijela ima različite uloge i ovlasti, što može dovesti do problema u koordinaciji te do neučinkovitosti.

Visoki predstavnik, uz potporu Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD), odgovoran je, primjerice, za provedbu sigurnosne i obrambene politike EU-a, no njegova je uloga u pitanjima obrane ograničenija u usporedbi s nacionalnim ministarstvi-

ma obrane. Najvažnije odluke u području sigurnosti i obrane donose se u Europskom vijeću i Vijeću EU-a, ali te odluke zahtijevaju konsenzus svih država članica, što ponekad usporava postupak odlučivanja.

Tu složenost dodatno otežava potreba za koordinacijom s NATO savezom, osobito u kriznim situacijama. Iako su mnoge države članice EU-a ujedno i članice NATO-a (što bi u teoriji trebalo olakšati suradnju), razlike u članstvu, prioritetima i procedurama obiju organizacija ponekad ometaju bolju koordinaciju.

3. Ograničeni vojni kapaciteti

Iako je Unija postigla znatan napredak u uspostavi okvira ZSOP-a, njezini vojni kapaciteti i dalje su ograničeni, osobito u usporedbi s drugim velikim svjetskim silama. Vojni kapaciteti EU-a i dalje su neusklađeni među državama članicama, bez stalne vojske EU-a ili zajedničkih obrambenih snaga. Iako je Unija uspostavila razne civilne i vojne misije (poput mirovnih operacija i operacija upravljanja krizama), njezini vojni resursi često nisu dovoljno integrirani ni financirani kako bi se odgovorilo na krizne situacije velikih razmjera.

EU je, primjerice, uspostavio instrumente poput borbenih skupina EU-a (EUBGs) i Europske obrambene agencije (EDA), no te su jedinice premale i nedovoljno opremljene za uključivanje u vojne operacije visokog intenziteta. Države članice također su često suzdržane po pitanju zajedničkog korištenja vojnih resursa, osobito u područjima kao što su zračne i pomorske snage, gdje su nacionalni suverenitet i autonomija prioriteti.

S tim ciljem EU razvija Sposobnost za brzo raspoređivanje (EU RDC), koja bi omogućila hitro raspoređivanje do pet tisuća vojnika kako bi se odgovorilo na neposredne prijetnje i reagiralo u kriznim situacijama izvan teritorija EU-a. Može se prilagoditi različitim fazama i scenarijima, od početnog ulaska do pojačanja ili kao pričuvna snaga za osiguranje izlaska, ovisno o misiji, kontekstu ili situaciji.

4. Financijska ograničenja

Sposobnost EU-a da financira obrambene i sigurnosne inicijative predstavlja još jedan veliki izazov za ZSOP. Sredstva koja Europska komisija izdvaja za sigurnosne i obrambene projekte znatno su manja u usporedbi s izdvajanjima mnogih pojedinačnih država članica EU-a.

Izdaci za obranu uglavnom se pokrivaju na nacionalnoj razini, a zajedničko korištenje resursa država članica EU-a je ograničeno. Osnivanje Europskog fonda za obranu (EDF) 2017. bio je važan korak prema rješavanju tog problema, jer se njime osiguravaju financijska sredstva za zajednička istraživanja i razvoj u području obrane. Međutim, resursi EDF-a i dalje su ograničeni te Fond ne može zamijeniti značajna ulaganja potrebna za modernizaciju vojske, zajedničku nabavu i tehnološki razvoj diljem EU-a.

Nedostatak dostatnog financiranja također znači da su misije i operacije EU-a često limitirane proračunskim ograničenjima, što dovodi do oslanjanja na manje, jeftinije operacije koje možda neće biti u stanju odgovoriti na veće sigurnosne izazove. Ta financijska ograničenja dodatno su pogoršana potrebom da se izdaci za obranu izjednače s drugim prioritetima EU-a.

Plan ReArm Europe/Readiness 2030 ima za cilj povećati financiranje obrane pružanjem veće financijske fleksibilnosti državama članicama EU-a. Cilj je to postići putem:

- aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu, čime bi se državama

članicama omogućilo povećanje potrošnje za obranu,

- pokretanja kreditnog instrumenta u vrijednosti od 150 milijardi eura – Sigurnosno djelovanje za Europu (SAFE) – koji bi pomogao državama da ulažu u ključna područja poput protuzračne obrane, dronova i kibernetičke sigurnosti,
- podrške Grupi Europske investicijske banke u proširenju opsega njezina kreditiranja obrambenih i sigurnosnih projekata te ubrzanju rada Unije štednje i ulaganja kako bi se mobilizirao privatni kapital i time osigurala veća neovisnost europske obrambene industrije o javnim ulaganjima.

5. Vanjski geopolitički izazovi

EU se suočava s globalnim sigurnosnim okruženjem koje se ubrzano mijenja te koje predstavlja nove i složene izazove za ZSOP. Ponovno oživljavanje natjecanja velikih sila, posebno Rusije i Kine, izvršilo je značajan pritisak na sposobnost EU-a da održi snažnu obrambenu strategiju. Aktualni sukob u Ukrajini, primjerice, razotkrio je ranjivo-

sti europske obrane i ovisnost EU-a o NATO savezu u pogledu kolektivne sigurnosti. Unija je reagirala sankcijama i diplomatskim mjerama, no njezina sposobnost za vojnu intervenciju u krizama kao što je sukob Rusije i Ukrajine ograničena je zbog oslanjanja na NATO savez i nedostatka snažnih vojnih kapaciteta.

Uz prijetnju koju predstavlja Rusija, EU se mora nositi i s rastućim utjecajem Kine, koja je proširila svoju prisutnost u Europi kroz gospodarska ulaganja i strateška partnerstva. Sve veća globalna prisutnost Kine donosi izazove za gospodarske i sigurnosne interese Europske unije, koja mora balansirati svoj odnos s Kinom uz istovremeno rješavanje sigurnosnih prijetnji povezanih s kineskim aktivnostima, posebno u

području hibridnih i kibernetičkih prijetnji.

EU se također suočava s nestabilnošću u svojem susjedstvu, osobito na zapadnom Balkanu, Bliskom istoku i u sjevernoj Africi. Sukobi u Siriji, Libiji i regiji Sahela i dalje opterećuju resurse EU-a i ugrožavaju njezinu sposobnost da održi stabilnost u svojem susjedstvu.

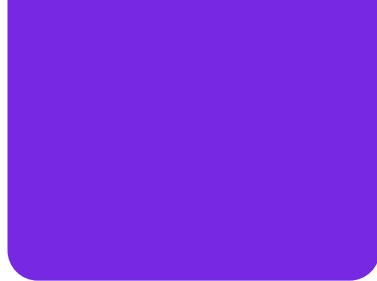
Zaključak

Zajednička sigurnosna i obrambena politika EU-a suočava se s nizom izazova koji onemogućavaju njezinu učinkovitost kao instrumenta za upravljanje europskom i globalnom sigurnošću. Ti izazovi proizlaze iz različite strateške kulture i percepcije prijetnji država članica, institucionalne složenosti,

ograničenih vojnih kapaciteta, financijskih ograničenja te sve složenijeg i nestabilnijeg globalnog sigurnosnog okruženja. Iako je Unija ostvarila značajan napredak u razvoju svojeg obrambenog i sigurnosnog okvira, njezina sigurnost i dalje u velikoj mjeri ovisi o NATO savezu i SAD-u te joj nedostaju kapaciteti i resursi potrebni za veću autonomiju.

Kako bi prevladala ove izazove, Europska unija mora ojačati unutarnju koheziju, ulagati u obrambene kapacitete i poticati snažniju suradnju među državama članicama. Osim toga, Unija bi trebala istražiti načine za bolju integraciju svojih vojnih i civilnih kapaciteta te osigurati da njezini izdaci za obranu budu usklađeni sa strateškim ciljevima. EU može jedino rješavanjem ovih temeljnih izazova ostvariti svoju ambiciju da postane učinkovitiji i autonomniji globalni akter u području obrane i sigurnosti.

0 autoru

Dr. sc. Sandro Knezović je znanstveni savjetnik u Institutu za razvoj i međunarodne odnose u Zagrebu, Hrvatska. On je stručnjak za međunarodne odnose s više od dvadeset godina iskustva u akademskom sektoru. Njegova istraživanja usmjerena su na među-narodnu sigurnost i strateške studije, osobito na Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku (ZVSP) EU, kao i na politike NATO-a i drugih globalnih aktera.

Dr. Knezović bio je prvi hrvatski gostujući istraživač pri renomiranom EU institutu za sigurnosne studije (EUISS) u Parizu te je predavao kao gostujući predavač na nekoliko sveučilišta u Japanu. Svoje je akademsko i profesionalno iskustvo dodatno unaprijedio brojnim istraživačkim stipendijama u Sjedinjenim Američkim Državama, Norveškoj, Turskoj i drugim zemljama.

Predavao je na brojnim programima Europskog učilišta za sigurnost i obranu te trenutačno obnaša dužnost supredsjedatelja Radne skupine za regionalnu stabilnost u okviru Konzorcija vojnih akademija i instituta za sigurnosne studije Partnerstva za mir (PzM). Također je član EU konzorcija za sprečavanje širenja oružja i razoružanje.

Dr. Knezović je objavio brojne radove o pitanjima iz područja svoje ekspertize te je sudjelovao u mnogim međunarodnim istraživačkim projektima i obradovnim okvirima, čime je omogućio da njegovo znanje doprinosi procesima oblikovanja politika na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini.

